

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра менеджменту та економічної безпеки

**СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УСФЕРІ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ**

кваліфікаційна робота
здобувач вищої освіти
2 курсу денної форми навчання
СКРИЦЬКА Христина Ярославівна

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
ВИСОЦЬКА Інна Борисівна

Рецензент
кандидат економічних наук, доцент
ЛИХОЛАТ Світлана Михайлівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
«09» грудня 2024 р., протокол № 1
завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки

_____ **КОПИТКО М. І.**

Львів
2024

АНОТАЦІЯ

СКРИЦЬКА Х. Я. Система міжнародного співробітництва у сфері фінансового моніторингу. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення міжнародного співробітництва у сфері фінансового моніторингу. У роботі аналізується роль міжнародних організацій (FATF, MONEYVAL, Egmont Group) у протидії фінансовим злочинам, досліджуються правові засади взаємодії Держфінмоніторингу України із цими організаціями. Проведено аналіз ефективності співпраці, вивчено типології відмивання коштів у міжнародному просторі, розглянуто досвід провідних країн світу та можливості його інтеграції у вітчизняну практику. Запропоновано напрями вдосконалення системи міжнародного співробітництва України у сфері фінансового моніторингу.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, фінансовий моніторинг, відмивання коштів, FATF, Egmont Group, детінізація фінансів.

ANNOTATION

SKRYTSKA Kh. Y. The system of international cooperation in the field of financial monitoring. – Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». – Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2024.

The qualification work is devoted to the research of theoretical foundations and the development of practical recommendations for improving international cooperation in the field of financial monitoring. The paper analyzes the role of international organizations (FATF, MONEYVAL, Egmont Group) in combating financial crimes and explores the legal framework for cooperation between the State Financial Monitoring Service of Ukraine and these organizations. The effectiveness of collaboration is assessed, typologies of money laundering in the international space are studied, and the experience of leading countries is examined for integration into national practices. Directions for enhancing Ukraine's international cooperation system in the field of financial monitoring are proposed.

Key words: international cooperation, financial monitoring, money laundering, FATF, Egmont Group, financial detinization

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	7
1.1. Визначення фінансового моніторингу та його роль у протидії злочинності та фінансуванню тероризму	7
1.2. Провідні міжнародні організації у сфері фінансового моніторингу та їх основні функції	11
1.3. Правові основи співробітництва Держфінмоніторингу із міжнародними антилегалізаційними організаціями	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ЗІ СВІТОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ .	24
2.1. Типологічні дослідження відмивання коштів у міжнародному просторі	24
2.2. Аналіз результатів співробітництва вітчизняного підрозділу фінансової розвідки з міжнародними організаціями	33
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	44
3.1. Напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями.....	44
3.2. Досвід міжнародного співробітництва підрозділів фінансової розвідки провідних країн світу та його інтеграція у вітчизняну практику	50
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63

ВСТУП

Актуальність теми. Ключовим інструментом у боротьбі з відмиванням

коштів є фінансовий моніторинг, який забезпечує ретельний нагляд і контроль за фінансовими операціями. У рамках інтеграції до Європейського Союзу та посилення фінансової безпеки Україна активно працює над створенням ефективної системи контролю за фінансовими операціями. Ключовими подіями для України у 2020-2024 рр. є підписання Угоди про асоціацію з ЄС, запровадження безвізового режиму та надання статусу кандидата в члени ЄС. Ці події спричинили активізацію діалогу між Україною та ЄС з метою подальшої економічної інтеграції та гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими стандартами.

У цьому контексті існує потреба в науковому дослідженні шляхів реформування системи протидії відмиванню коштів з урахуванням міжнародного досвіду та інноваційних змін в економічній системі України на шляху до членства в ЄС. Важливо, щоб це дослідження висвітлювало перспективи реформування вітчизняної системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму відповідно до міжнародних стандартів і практик. Крім того, слід оцінити вплив міжнародного співробітництва на розвиток національних систем фінансового нагляду та вивчити досвід країн-членів ЄС у цій сфері.

Дослідження ґрунтується на теоретичних і практичних розробках провідних експертів у сфері протидії відмиванню коштів, таких як М. Карпович, О. Лялька, Т. Самойленко та Н. Школа. У кваліфікаційній роботі були використані різноманітні джерела, серед яких нормативно-правові акти, статистичні дані та матеріали ЗМІ.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних та практичних аспектів організації міжнародної співпраці в галузі фінансового моніторингу, а також розробка рекомендацій для вдосконалення національної системи фінансового моніторингу.

Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**:

- дослідити основні терміни та поняття фінансового моніторингу та його значення в боротьбі зі злочинністю та тероризмом;

- вивчити діяльність міжнародних організацій у сфері фінансового моніторингу;
- оцінити міжнародні стандарти у цій сфері та їхній вплив на національні системи контролю;
- проаналізувати ефективність міжнародної співпраці у фінансовому моніторингу;
- здійснити оцінку відповідності національної системи фінансового моніторингу міжнародним стандартам і вивчити співробітництво в цій сфері;
- дослідити кращі практики міжнародної співпраці для впровадження в національну систему.

Об’єктом дослідження є система фінансового моніторингу як на міжнародному, так і на національному рівні. **Предметом дослідження** є теоретичні та практичні основи організації міжнародної співпраці в галузі фінансового моніторингу.

У роботі застосовано різноманітні **методи дослідження**, серед яких методи спостереження, узагальнення, групування, індукції та дедукції, аналітичний метод, абстрагування, графічний метод. Ці методи дозволили дослідити теоретичні аспекти фінансового моніторингу та міжнародні вимоги його регулювання, проаналізувати політику міжнародного співробітництва, а також оцінити відповідність національної системи фінансового моніторингу міжнародним стандартам.

Наукова новизна результатів полягає в аналізі міжнародного досвіду співпраці у сфері фінансового моніторингу та наданні рекомендацій щодо створення централізованої бази даних для зберігання інформації про недоліки фінансових установ і проведення експертної оцінки діяльності контрольних органів.

Основний зміст роботи. У першому розділі досліджуються ключові поняття та терміни, що визначають фінансовий моніторинг, а також його роль у боротьбі з економічною злочинністю та фінансуванням тероризму. Окрему увагу приділено аналізу діяльності міжнародних організацій і структур, які

координують глобальні зусилля у цій сфері, таких як ФАТФ (Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей) та інші ключові міжнародні інституції. Охарактеризовано їхні завдання, механізми взаємодії, а також внесок у розробку стандартів та рекомендацій, що регулюють практики фінансового моніторингу.

Другий розділ зосереджений на глибокому аналізі міжнародної системи співпраці в галузі фінансового моніторингу. У цьому розділі детально розглядаються ключові органи, що забезпечують таку співпрацю, а також механізми взаємодії між державами та міжнародними організаціями в питаннях фінансової безпеки. Описується роль міжнародних стандартів, а також ефективність політики глобальних ініціатив у боротьбі з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами.

У третьому розділі здійснюється оцінка відповідності національної системи фінансового моніторингу міжнародним вимогам та стандартам. Проведено порівняльний аналіз між поточним станом національної системи і вимогами, що висуваються міжнародними організаціями. Окрім того, розглядаються кращі практики міжнародного співробітництва, що можуть бути адаптовані та імplementовані в національну систему для підвищення її ефективності та відповідності міжнародним стандартам. Визначено напрямки вдосконалення національної системи, зокрема в частині інтеграції новітніх технологій, посилення моніторингових заходів та забезпечення прозорості в обміні фінансовою інформацією.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (55 найменувань на 5 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок, які містять 13 таблиць та 7 рисунки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Визначення фінансового моніторингу та його роль у протидії злочинності та фінансуванню тероризму

З метою запобігання використанню фінансової системи для легалізації незаконних доходів та забезпечення стабільності фінансової сфери, відповідні правоохоронні та контролюючі органи розробляють і впроваджують комплекс заходів правового та організаційного характеру, серед яких важливу роль відіграє фінансовий моніторинг. Для боротьби з проблемою відмивання коштів учасниками фінансових відносин, органи державної влади розробляють нормативно-правові акти, які визначають межі належної поведінки, що сприяє стабільному та ефективному функціонуванню фінансової системи.

Ці заходи забезпечують прозорість фінансових операцій, підвищують ефективність роботи фінансової системи та зменшують ризики використання фінансових ресурсів для фінансування тероризму та інших злочинних дій. Зокрема, фінансовий моніторинг дозволяє виявляти підозрілі транзакції та діяльність, що може бути пов'язана з кримінальною діяльністю. Це дає можливість державним органам своєчасно реагувати на небезпечні операції та мінімізувати потенційні ризики.

Крім того, за допомогою фінансового моніторингу можна відслідковувати зв'язки між різними учасниками фінансових правовідносин, а також виявляти недостовірну інформацію про їх фінансові операції. Це сприяє дотриманню законодавства у фінансовій сфері та зменшує ймовірність виникнення фінансової нестабільності. Таким чином, фінансовий моніторинг

є важливим інструментом у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також допомагає забезпечити стабільність і прозорість фінансової системи.

Загалом, фінансовий моніторинг можна вважати одним із найбільш ефективних інструментів у боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом. Як зазначають О. Глущенко, О. Вовчак та М. Карпович, термін «фінансовий моніторинг» застосовується в Україні, а також у таких країнах, як Білорусь, Грузія та Вірменія, для позначення сукупності інституцій, методів і механізмів, що спрямовані на запобігання, своєчасне виявлення і блокування процесів відмивання незаконних доходів та інших видів нелегальної підприємницької діяльності. Таким чином, фінансовий моніторинг є важливою складовою боротьби з фінансовими злочинами та сприяє підтримці стійкості фінансової системи.

У процесі дослідження питань протидії легалізації злочинних доходів було виявлено дві основні системи боротьби з цією проблемою: європейську та американську. Європейська система є більш гнучкою, адже банки зобов'язані повідомляти спеціальні органи лише про операції, що викликають підозру, і які перевищують певну суму. Американська система є більш суворою: у США банки зобов'язані інформувати фінансову розвідку про всі операції, сума яких перевищує 10 тисяч доларів США.

Обидві системи — європейська та американська — мають свої очевидні переваги та недоліки, що зумовлені різними підходами до організації фінансового моніторингу та боротьби з відмиванням коштів. Європейська система є більш гнучкою і ліберальною, оскільки банки не зобов'язані повідомляти спеціальні органи про кожну фінансову операцію, яка перевищує визначену суму, а лише в разі наявності підозри щодо її нелегітимності або зв'язку з незаконною діяльністю. Такий підхід дозволяє зменшити адміністративне навантаження на фінансові установи, даючи їм більше свободи у здійсненні операцій та сприяючи розвитку фінансового ринку. Однак цей ліберальний підхід має свої ризики, оскільки підозрілі операції

можуть залишатися непоміченими на початкових етапах, що знижує ефективність системи в боротьбі з фінансовими злочинами та відмиванням коштів.

Різні підходи та результати досліджень, представлені відомими експертами в сфері фінансового моніторингу, можна розглянути в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до розуміння суті поняття «фінансовий моніторинг»

Автори	Дослідження про фінансовий моніторинг
Іванченко В.В. [2]	Розглядає фінансовий моніторинг як систематичний процес збору, аналізу та оцінки фінансових операцій з метою виявлення підозрілих активностей та запобігання відмиванню грошей. Підкреслює важливість міжнародної співпраці та обміну інформацією для ефективного моніторингу
Мельник О.О. [3]	Визначає фінансовий моніторинг як комплекс заходів, спрямованих на контроль фінансових операцій з метою виявлення та попередження незаконних дій. Вона наголошує на необхідності інтеграції фінансового моніторингу в загальну систему контролю фінансової діяльності
Петрова С. І. [4]	Акцентує увагу на ролі фінансового моніторингу в забезпеченні економічної безпеки держави. Вона розглядає фінансовий моніторинг як процес виявлення ризиків та загроз у фінансовій системі
Горбунов А. М. [5]	Визначає фінансовий моніторинг як інструмент контролю за фінансовими потоками з метою забезпечення прозорості та легальності фінансових операцій.
Черненко О. В. [6]	Розглядає фінансовий моніторинг як процес безперервного спостереження за фінансовими операціями з метою виявлення відхилень від нормативних вимог та стандартів. Вона підкреслює важливість нормативно-правової бази у фінансовому моніторингу.
Ковальчук Л. І. [7]	Трактує фінансовий моніторинг як інструмент запобігання та виявлення фінансових злочинів, підкреслюючи його роль у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.
Сидоренко Н.П. [8]	Акцентує увагу на важливості міжвідомчої співпраці та обміну інформацією для ефективного фінансового моніторингу. Вона розглядає фінансовий моніторинг як частину національної безпеки.
Дубровський В.В.[9]	Розглядає фінансовий моніторинг як інструмент державного регулювання фінансових потоків з метою запобігання економічним злочинам. Він наголошує на важливості інтеграції фінансового моніторингу в загальнодержавну систему управління ризиками.
Левченко А. С. [10]	Визначає фінансовий моніторинг як систематичний процес контролю за фінансовими операціями для виявлення підозрілих транзакцій та запобігання фінансовим злочинам. Він підкреслює важливість використання аналітичних методів у фінансовому моніторингу.
Бондаренко І. М. [11]	Розглядає фінансовий моніторинг як невід'ємну частину фінансової системи держави, спрямовану на забезпечення прозорості фінансових операцій та запобігання відмиванню грошей.

Фінансовий моніторинг відіграє вирішальну роль у системі боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, і є основним інструментом протидії таким доходам. Основним джерелом формування категорійного апарату у цій сфері є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»[12]. Цей закон містить чіткі визначення ключових термінів і регулює організаційно-правові основи здійснення фінансового моніторингу.

Згідно з цим законом, фінансовий моніторинг є сукупністю заходів, які вживаються суб'єктами фінансового моніторингу для запобігання та протидії відмиванню доходів, і включає як державний, так і первинний фінансовий моніторинг.

Отже, можна зробити висновок, що фінансовий моніторинг є важливим інструментом у боротьбі з легалізацією злочинних доходів і сприяє забезпеченню національної безпеки. Фінансовий моніторинг має розглядатися як комплекс заходів, визначених на законодавчому рівні, та виконуваних уповноваженими суб'єктами первинного та державного фінансового моніторингу для дотримання вимог чинного законодавства у сфері протидії та запобігання легалізації злочинних доходів.

Узагальнюючи, варто зазначити, що фінансовий моніторинг є важливим інструментом у боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, і сприяє забезпеченню національної безпеки. Фінансовий моніторинг слід розглядати як комплекс заходів, визначених на законодавчому рівні та здійснюваних уповноваженими суб'єктами первинного та державного фінансового моніторингу з метою дотримання вимог чинного законодавства у сфері протидії та запобігання легалізації злочинних доходів.

Фінансовий моніторинг є необхідним та важливим компонентом системи запобігання та протидії легалізації злочинних доходів. Він виконує ключову роль у виявленні та перешкодженні незаконним фінансовим операціям, сприяючи збереженню фінансової стабільності та безпеки

країни. Реалізація ефективного фінансового моніторингу можлива лише за умови чіткого дотримання законодавчих вимог та активної співпраці між державними та приватними суб'єктами.

1.2. Провідні міжнародні організації у сфері фінансового моніторингу та їх основні функції

Проблема легалізації (відмивання) коштів та іншого майна, здобутого злочинним шляхом, є надзвичайно важливою для України, оскільки криміналізація економічних процесів є однією з головних загроз для економічної безпеки держави. В даний час Україна адаптує своє законодавство до стандартів Європейського Союзу (ЄС), зокрема до норм, спрямованих на боротьбу з відмиванням коштів, що мають незаконне походження. Цей процес включає розробку та впровадження низки правових, організаційних і соціально-економічних заходів, які мають на меті приведення українського законодавства у відповідність із сучасними вимогами європейської правової системи.

Імплементація цих змін здійснюється двома основними шляхами:

1. через прийняття окремого нормативно-правового акта, що визнає міжнародні стандарти і робить їх положення обов'язковими для виконання («формальний підхід»);
2. через розробку національного законодавства, яке базується на вимогах міжнародних стандартів («неформальний підхід»). В Україні використовується обидва підходи, проте більшу частину роботи забезпечує неформальний підхід, що дає можливість адаптувати міжнародні рекомендації до національних реалій.

Міжнародні стандарти, розроблені Організацією Об'єднаних Націй, FATF, Європейським Союзом, Групою Вольфсберг та Базельським комітетом

з банківського нагляду, мали визначальний вплив на організаційну і правову структуру національних систем фінансового моніторингу. Ці стандарти стали основою для створення систем, що дозволяють ефективно боротися з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму (ПВД/ФТ), і призвели до наявності спільних елементів у фінансових моніторингових системах різних країн.

Інтеграційний процес в Україні передбачає гармонізацію національних правових норм з міжнародними вимогами. Хоча Україна вже зробила значні кроки для впровадження міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу, вона ще не досягла повної відповідності сучасним міжнародним вимогам. Для досягнення цієї мети необхідно активізувати співпрацю з основними міжнародними організаціями, що займаються фінансовим моніторингом, а також вивчати та адаптувати їх досвід. До таких організацій належать FATF, MONEYVAL, Egmont Group, Міжнародний валютний фонд та ОБСЄ. Україна підтримує конструктивні стосунки і має певний досвід співпраці з кожною з цих організацій.

FATF, заснована у 1989 році, є постійно діючою робочою групою високого рівня експертів. Держави-члени FATF збирають дані про основні тенденції у відмиванні грошей, аналізуючи, як злочинці використовують складні та запутані схеми для легалізації незаконно здобутих коштів, зокрема через різні сектори фінансової системи та безпеки, а також шукають нові географічні напрямки для цих операцій. Це дозволяє FATF оновлювати свої рекомендації відповідно до змін у практиці. Організація активно розширює свою географію, приєднуючи нові країни та створюючи регіональні підрозділи, наприклад, MONEYVAL – Комітет Ради Європи, членом якого є Україна. Міжнародні організації, що займаються розслідуванням відмивання коштів, можуть бути різними в залежності від конкретних обставин і типу нелегальних доходів, що підлягають перевірці.

Для більш ефективної боротьби з відмиванням грошей, Україна повинна не тільки гармонізувати своє законодавство з міжнародними стандартами, але

йзабезпечити належну реалізацію та виконання цих законів на практиці. Це включає посилення інституційної спроможності органів фінансового моніторингу, забезпечення їх належними ресурсами та технологіями, а також навчання фахівців у цій галузі. Крім того, важливо підвищувати обізнаність суспільства щодо ризиків та наслідків відмивання грошей, стимулюючи громадську підтримку заходів протидії цьому явищу.

Відмивання грошей залишається серйозною загрозою для економічної та національної безпеки України. Продовження адаптації законодавства до міжнародних стандартів та активна співпраця з міжнародними організаціями є необхідними умовами для ефективної протидії цьому явищу. Водночас, важливо не лише імплементувати ці стандарти, але й забезпечити їх ефективне виконання, що вимагає комплексного підходу, включаючи посилення інституційної спроможності, використання сучасних технологій та підвищення обізнаності суспільства.

Таблиця 1.2

Групи міжнародних суб'єктів у сфері фінансового моніторингу

Категорії	Опис
Міжнародні організації	ООН, МВФ, Всесвітній банк, ЄС: Розслідування відмивання коштів через спеціалізовані відділи, застосування законодавчих і нормативних актів.
Національні органи	Національні органи, що виконують функції фінансового моніторингу та протидії відмиванню коштів.
Міжнародні спеціалізовані організації	Допомога урядам та іншим органам у виявленні та переслідуванні відмивання коштів.
Приватні суб'єкти	Банки, фінансові установи, аудиторські компанії: Відповідальність перед законом повідомляти про підозрілі транзакції та діяльність клієнтів
Міжнародні адвокатські фірми таконсалтингові компанії	Допомога урядам та іншим органам у виявленні та переслідуванні відмивання коштів.
Громадські організації та активісти	Виявлення та документування випадків відмивання коштів, здійснення тиску на уряди для забезпечення ефективного розслідування

Джерело: складено автором за даними[13,14]

Дані таблиці 1.2 демонструють, що різноманітні міжнародні та національні суб'єкти, від урядових і спеціалізованих організацій до

приватного сектору та громадськості, відіграють важливу роль у боротьбі з відмиванням коштів. Кожен із них має свої унікальні функції та обов'язки в системі фінансового моніторингу. Ця взаємодія може включати обмін інформацією, проведення спільних операцій і координацію зусиль для ефективної боротьби з фінансовими злочинами. Успіх у цій сфері неможливий без участі багатьох міжнародних організацій, урядових і неурядових структур, а також банківських установ і інших фінансових суб'єктів, що активно працюють у сфері фінансового моніторингу.

Крім того, важливим аспектом є адаптація до нових викликів, таких як використання технологій для відмивання коштів, зокрема криптовалют, та розвиток нових фінансових інструментів, які потребують постійного вдосконалення процедур моніторингу і регулювання. Міжнародні організації, зокрема ФАТФ, постійно оновлюють свої рекомендації, враховуючи ці зміни, що сприяє забезпеченню більшої ефективності в боротьбі з фінансовими злочинами на глобальному рівні.

Таблиця 1.3

Міжнародні учасники у сфері фінансового моніторингу за напрямками їхньої діяльності

Організація	Напрями діяльності
1	2
Організація Об'єднаних Націй (ООН)	Основна мета ООН полягає в забезпеченні сталого розвитку, миру та безпеки у світі. Протидія відмиванню коштів є важливим елементом досягнення цієї мети. ООН створює міжнародні конвенції, надає технічну допомогу та підтримує національні органи.
Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF)	ФАТФ встановлює міжнародні стандарти для запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Організація розробляє рекомендації, проводить моніторинг виконання стандартів та адаптує їх до нових загроз.

Продовження таблиці 1.3

1	2
MONEYVAL (Моніторингова група Ради Європи з боротьби з відмиванням грошей)	MONEYVAL оцінює ефективність національних систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму у країнах-членах Ради Європи, надає експертну допомогу та здійснює моніторинг виконання міжнародних стандартів
Інтерпол	Інтерпол сприяє міжнародному поліцейському співробітництву та бореться з усіма формами злочинності, включаючи фінансові злочини. Організація координує розслідування та обмін інформацією між країнами-членами.
Європол (Європейське поліцейське управління)	Європол забезпечує співпрацю поліцій країн ЄС у боротьбі зі злочинністю, зокрема, відмиванням грошей. Організація надає інформаційну та експертну підтримку, координує розслідування та сприяє обміну
Євроюст	Євроюст координує розслідування та судові переслідування у країнах ЄС, сприяє міжнародній правовій допомозі та екстрадиції, покращує співпрацю між компетентними органами країн-членів ЄС
StAR (Партнерська ініціатива Групи Світового банку та ООН з повернення активів)	StAR підтримує міжнародні зусилля з припинення приховування активів, отриманих від корупційних злочинів, надає технічну та експертну допомогу урядом для повернення незаконно здобутих активів
Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN)	CARIN об'єднує представників правоохоронних органів та судових експертів для виявлення, розшуку, заморожування та конфіскації незаконно здобутих активів
Міжнародний центр боротьби з корупцією (IACCC)	IACCC об'єднує правоохоронців з різних країн для розслідування випадків великої корупції та координації міжнародних зусиль у цій сфері
Агенції з повернення активів	Ці агенції спеціалізуються на розслідуванні та поверненні незаконно здобутих активів, співпрацюють з міжнародними партнерами для обміну інформацією та передовими практиками у сфері повернення активів

Джерело: складено автором за даними [15,16,17,18,19,20,21]

Міжнародні організації, такі як FATF, ООН, МВФ і Світовий банк, грають важливу роль у протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму через розробку міжнародних стандартів і політик. Ці організації співпрацюють з країнами для впровадження ефективних заходів і

координації зусиль у боротьбі з цими проблемами, які мають глобальний характер і потребують всебічної міжнародної співпраці.

Міжнародні стандарти у сфері протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансуванню тероризму є критичними для розвитку ефективних національних законодавств і політик, спрямованих на запобігання злочинності і контроль за потоками грошей.

Один з найбільш впливових міжнародних документів у цій області – це «40 рекомендацій» Фінансової діяльності з боротьби з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів та фінансуванням тероризму (FATF). Цей документ установлює стандарти і рекомендації щодо визначення, запобігання та припинення легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму.

Крім FATF, існують інші важливі міжнародні інструменти, такі як Конвенція ООН проти транскордонної організованої злочинності, Конвенція ООН проти корупції та Резолюція Ради Безпеки ООН щодо боротьби з фінансуванням тероризму. Вони сприяють розвитку національних систем боротьби зі злочинністю, забезпечують міжнародну співпрацю та сприяють обміну інформацією.

Реалізація міжнародних стандартів у сфері протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму вимагає наявності ефективних національних законодавчих та інших заходів, системи контролю та нагляду за фінансовим сектором, а також глибокого аналізу транзакцій і фінансових операцій для виявлення та запобігання легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму.

Міжнародна співпраця та обмін інформацією є ключовими аспектами успішної боротьби з цими явищами, оскільки вони дозволяють країнам об'єднати зусилля в протидії міжнародному фінансовому злочину. Фінансовий моніторинг відіграє критичну роль у боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму. Цей процес включає комплекс законодавчо закріплених заходів, які здійснюються уповноваженими суб'єктами фінансового моніторингу.

Основна мета фінансового моніторингу - забезпечити дотримання вимог законодавства та запобігти використанню фінансових систем для здійснення незаконних операцій. У свою чергу, це сприяє зміцненню національної безпеки, захисту економіки та стабільності фінансового сектору. Ефективна боротьба з легалізацією злочинних доходів та фінансуванням тероризму неможлива без тісної співпраці між різними органами влади та фінансовими установами.

Ця співпраця передбачає створення чіткої комунікації та координації дій між правоохоронними органами, регуляторами та фінансовими інститутами. Наприклад, важливо, щоб правоохоронні органи швидко отримували необхідну інформацію від банківських установ і могли оперативно реагувати на підозрілі фінансові операції. Також важливою є роль регуляторних органів у забезпеченні належного контролю та нагляду за діяльністю фінансових установ. Успішна протидія легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму вимагає активної міжнародної співпраці. Це обумовлено глобальним характером цих явищ, що потребує координації дій на рівні різних країн. Міжнародні організації, такі як ООН, FATF, Міжнародний валютний фонд та Європейський Союз, відіграють важливу роль у сприянні такій співпраці, пропонуючи рекомендації, здійснюючи моніторинг та надаючи технічну допомогу.

Протидія легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму є надзвичайно складним завданням, яке вимагає комплексного підходу як на національному, так і на міжнародному рівнях. Це завдання охоплює розробку та впровадження ефективних законодавчих ініціатив, посилення контролю за діяльністю фінансового сектору, а також активну участь у глобальних ініціативах щодо боротьби з фінансовими злочинами.

Країни повинні активно співпрацювати для створення ефективної системи протидії цим загрозам, що включає як превентивні заходи, так і реагування на конкретні випадки злочинної діяльності.

1.3. Правові основи співробітництва Держфінмоніторингу із міжнародними антилегалізаційними організаціями

Співробітництво Державної служби фінансового моніторингу України (Держфінмоніторинг) з міжнародними антилегалізаційними організаціями базується на кількох основних принципах. По-перше, Держфінмоніторинг бере участь у міжнародних угодах, таких як Конвенція Ради Європи про боротьбу з відмиванням доходів від злочинної діяльності та Конвенція ООН проти корупції, які регламентують дії щодо запобігання фінансовим злочинам [22].

По-друге, Держфінмоніторинг є членом Європейської групи боротьби з відмиванням грошей (Moneyval), що дозволяє Україні інтегрувати міжнародні стандарти у сфері фінансового моніторингу[23]. Одним із ключових аспектів співпраці є обмін інформацією з міжнародними організаціями, включаючи спільні розслідування та аналіз тенденцій у відмиванні коштів. Крім того, законодавство України, зокрема Закон "Про запобігання та протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом"[24], визначає рамки для міжнародного співробітництва[25]. Держфінмоніторинг активно залучається до навчальних заходів та конференцій, де обмінюється досвідом з міжнародними партнерами. Спільні ініціативи та проекти також сприяють підвищенню ефективності національної системи фінансового моніторингу. Таким чином, правові основи співробітництва забезпечують інтеграцію України в глобальні процеси боротьби з фінансовими злочинами, що є важливим для зміцнення національної безпеки та стабільності економіки. Проблема відмивання коштів (ПВК) з'явилася відносно нещодавно. З юридичної точки зору, відмивання грошей не розглядалося як окрема проблема до початку 1980-х років. Однак значний розвиток світової торгівлі наркотиками [26], що здійснювався під прикриттям організованої злочинності, а також труднощі правоохоронців у розслідуванні таких злочинів, ініціювали США вивести ПВК на передній план національної та міжнародної уваги.

Це стало можливим завдяки усвідомленню світовою спільнотою небезпеки, яку відмивання злочинних доходів становить для стабільності міжнародної фінансової системи, а також прагненню провідних країн світу створити ефективний механізм для формування єдиної глобальної системи ПВК/ФТ. Одним із перших міжнародних документів, що порушував питання боротьби з відмиванням грошей, стала Рекомендація № R (80) 10 Комітету Міністрів Ради Європи країнам-членам щодо протидії передачі та збереженню коштів кримінального походження, ухвалена 27 червня 1980 року. У преамбулі документа зазначалося, що його прийняття було спричинене зростанням кількості насильницьких злочинів, таких як напади та викрадення, що викликало занепокоєння суспільства, а також перетіканням кримінальних коштів між країнами та їх подальшим відмиванням в економічну систему. Відмивання злочинних коштів сприяє здійсненню нових злочинів і поширенню цього явища як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Країнам-членам рекомендувалося проводити узгоджену політику в цій сфері через координацію та посилення зусиль для боротьби з відмиванням кримінальних коштів. Основну превентивну роль у протидії ПВК, згідно з документом, має виконувати не правоохоронна система, а банківська система. Банкам рекомендували знати своїх клієнтів та фіксувати серійні номери банкнот, які могли надійти в обіг внаслідок кримінальної діяльності.

Уряди держав-членів мали підтримувати заходи, що вживаються банківською системою для боротьби з відмиванням коштів, а також налагоджувати співпрацю на національному та міжнародному рівнях. Зокрема, було передбачено обмін інформацією про обіг банкнот, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями, і відстеження їхнього переміщення за підтримки Інтерполу. Крім того, країни мали створити механізми для систематичної чи вибіркової перевірки, щоб банки могли звертатися до переліків підозрілих банкнот.

Документ поширювався на 21 західноєвропейську країну-члена Ради Європи, відображаючи його регіональний характер. Умови прийняття були

сприятливі завдяки спільним політичним і економічним системам цих держав, які дотримувалися принципів демократії, ринкової економіки та верховенства права. Втім, навіть у цій групі ставлення до Рекомендації було неоднозначним: представник Ірландії заявив, що уряд залишає за собою право самостійно вирішувати, чи виконувати її. Документ складався з трьох частин: визначення проблеми, рекомендацій для дій країн-членів та конкретних заходів для протидії відмиванню злочинних доходів. Виконання рекомендацій контролювалося Комітетом Міністрів, що міг вимагати від урядів звітувати про вжиті заходи, забезпечуючи міжнародну координацію та адаптацію національного законодавства. Наступним важливим міжнародним кроком стала Віденська Конвенція ООН 1988 року щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків і психотропних речовин [27].

У 1988 році міжнародна спільнота вперше сформулила офіційне бачення загрози, яку представляють доходи від незаконного обігу наркотиків, прийнявши Конвенцію ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин (Віденська конвенція). Основною метою цього документа було не лише кримінальне переслідування злочинців, але й позбавлення їхніх фінансових ресурсів, одержаних від злочинної діяльності, що дозволило створити основу для міжнародного співробітництва у фінансових розслідуваннях.

Завдяки статтям Конвенції держави-учасниці погодились співпрацювати в конфіскації нелегальних доходів, обміні інформацією для виявлення таких доходів, а також у наданні правової допомоги в розслідуванні. Конвенція охоплює аспекти конфіскації наркотиків і доходів, взаємної правової допомоги, розширення компетенцій правоохоронних органів і підвищення ефективності фінансових розслідувань.

Цей міжнародний акт не тільки заснував важливі принципи для боротьби з незаконним обігом наркотиків, але й заклав фундаментальні положення, які пізніше стали базовими у Страсбурзькій Конвенції Ради Європи 1990 року.

Легалізація (відмивання) доходів визнається міжнародним злочином. Концепція «легалізації» виникла в США у 20-х роках ХХ століття, пов'язуючи її з діяльністю гангстера Альфонса Капоне. Введення «сухого закону» у 1920 році призвело до підпільного виробництва алкоголю і, відповідно, до необхідності легалізації доходів від незаконної діяльності. Аль Капоне відкрив мережу пралень, щоб змішувати отримані доходи з прибутками від бутлегерства, що стало основою для «відмивання брудних грошей». Сучасні законодавства визначають «брудні гроші» як доходи, отримані внаслідок злочинів. У Бельгії та Польщі такі доходи охоплюють фінансові злочини, тоді як в Україні доходи, отримані злочинним шляхом, включають всі активи, отримані в результаті злочинних дій. Легалізація доходів носить транснаціональний характер, що призвело до розробки міжнародних нормативних документів. Одним із перших документів стала декларація Базельського комітету в 1988 році, а також Конвенція ООН щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків. В Україні діє закон про запобігання легалізації доходів, який передбачає запобіжні заходи та створення Державної служби фінансового моніторингу.

Міжнародне співробітництво в цій сфері ґрунтується на принципах взаємності, зокрема через підписання меморандумів з уповноваженими органами інших країн. У зв'язку з пандемією COVID-19 виникли нові ризики, пов'язані з шахрайством і кіберзлочинністю, що потребують систематизації індикаторів злочинної діяльності.

Інтеграція України в міжнародні та європейські правові та економічні процеси зумовила необхідність адаптації її національних стандартів до міжнародних вимог, особливо у сфері протидії організованій злочинності. У світлі зростання злочинності в економіці важливо вдосконалювати кримінально-процесуальну теорію та практику, зокрема у контексті боротьби з легалізацією (відмиванням) грошей, отриманих злочинним шляхом[28]. В Україні створено чітку позицію щодо запобігання та протидії легалізації незаконних доходів і фінансуванню тероризму, що підтверджується

адаптацією національного законодавства до міжнародних стандартів. Система протидії легалізації (ПВК/ФТ) включає такі складові: санкції (Рекомендації 4, 6, 7),

фінансові розслідування (Рекомендації 8–25), компетентні органи (Рекомендації 29–35) та міжнародне співробітництво (Рекомендації 36–40). Важливим елементом є центральний орган – підрозділ фінансової розвідки (ПФР), який відповідає за отримання інформації про відмивання коштів і проведення фінансових розслідувань, що включає ідентифікацію осіб, активів та злочинних мереж, а також аналіз тенденцій у відмиванні грошей і фінансуванні тероризму.

Висновки до розділу 1

Фінансовий моніторинг є важливим інструментом для запобігання

легалізації доходів від злочинної діяльності та зміцнення фінансової стабільності держави. Його ефективність залежить від правових і організаційних заходів, які дозволяють виявляти та нейтралізувати підозрілі фінансові операції. Система фінансового моніторингу підтримується нормативними актами, що регулюють діяльність суб'єктів фінансових відносин та забезпечують прозорість фінансової системи.

Європейська та американська системи фінансового моніторингу мають власні переваги, що можуть бути корисними для України. Європейський підхід, який залишає банкам більше свободи у визначенні підозрілих операцій, дозволяє зосередитися на ризикових транзакціях, тоді як американська система передбачає суворіший контроль, що сприяє виявленню великих нелегальних операцій. Запозичення найкращих практик з обох систем може створити ефективну модель, яка відповідатиме міжнародним стандартам та сприятиме фінансовій стабільності України.

Україна активно адаптує законодавство відповідно до рекомендацій міжнародних організацій, зокрема FATF, MONEYVAL, Egmont Group та інших, які розробляють міжнародні стандарти, координують зусилля у боротьбі з фінансовими злочинами та надають технічну допомогу. Співпраця України з міжнародними організаціями є ключовою для забезпечення економічної безпеки, підвищення інституційної спроможності органів фінансового моніторингу та впровадження новітніх технологій. Завдяки цьому Україна зміцнює свою фінансову безпеку, посилює національну економіку та розвиває систему протидії фінансовим злочинам у відповідності до світових стандартів.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ЗІ СВІТОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Типологічні дослідження відмивання коштів у міжнародному просторі

Типологічні дослідження відмивання коштів у міжнародному просторі є важливим інструментом для вивчення та аналізу схем легалізації злочинних доходів. Вони дозволяють виявити загальні риси, тенденції та новітні методи, які використовуються злочинцями для приховування незаконних фінансових потоків. Однією з ключових задач цих досліджень є систематизація відомостей про способи відмивання коштів, що використовуються в різних країнах та регіонах, включаючи офшорні компанії, криптовалюти, фінансові установи, інвестиційні програми та крос-бортові транзакції. Використання офшорних фірм дозволяє злочинцям приховувати реальні доходи, тоді як криптовалюти забезпечують анонімність. Багато схем відмивання включає фінансові установи для проведення складних операцій, а інвестиційні програми можуть служити для інтеграції незаконно отриманих коштів у легальну економіку.

Аналіз фінансових розслідувань в Україні свідчить про високий попит на «продаж» необлікованої готівки, що здійснюється поза банківською системою, ускладнюючи їх виявлення. Підприємства реального сектору активно намагаються зменшити зобов'язання з податку на додану вартість, що підтримує попит на «послуги» «зустрічних потоків» і «скруток». Ці послуги зазвичай надаються професійними мережами, до складу яких входять юридичні особи, що акумулюють кошти, транзитні суб'єкти, фізичні особи-підприємці та підприємства з готівковими коштами. Дослідження, проведене CASE Україна та Інститутом соціально-економічної трансформації у 2021 році, аналізує фіскальні ефекти інструментів ухилення від оподаткування в Україні.

Таблиця 2.1

Обсяги ухилення від сплати податків та їх вплив на доходи

державного бюджету у 2021 р.

Схема ухилення від податків	Опис	Вплив на бюджет (млн. грн.)
Зарплати в «конвертах»	Виплата зарплат без податків	220-300
Сірий імпорт, контрабанда	Незаконне ввезення товарів	226-380
Закрита оборотна база	Приховані доходи підприємств	50-130
Офшорні схеми	Використання офшорів для ухилення	120-200
Тіньовий ринок оренди землі	Незареєстрована оренда землі	24-118
Контрафакт	Продаж підроблених товарів	45-70
«Скрутки»	Фіктивні податкові накладні	140-180
Конвертація валют	Незаконна конвертація валюти	70-90
Інші схеми	Інші способи ухилення від податків	68-120
ФОП замість найму	Використання ФОП для зниження податків	23-58

Джерело: складено автором за даними [24]

Згідно з аналізом, найвагоміший вплив на державний бюджет у 2021 році мали виплати зарплат у «конвертах» (220-300 млн грн) та сірий імпорт і контрабанда (226-380 млн грн). Ці схеми є одними з найпоширеніших способів ухилення від оподаткування, що суттєво зменшують надходження до бюджету. Значний внесок також мають офшорні схеми та операції з «скрутками». У сукупності ці схеми створюють масштабні втрати для держави, підкреслюючи необхідність посилення фінансового моніторингу та контролю за податковими надходженнями для мінімізації бюджетних втрат.

Держфінмоніторингом, за інформацією правоохоронців, було виявлено схему «конвертації» безготівкових коштів у готівку через групу новостворених підприємств для створення податкового кредиту та приховування доходів. У ході розслідування з'ясувалося, що юридичні особи перерахували кошти новим підприємствам А та Б за металокаркаси й металобрухт, після чого ці кошти обготівковувалися фізичними особами, що не були зареєстровані як підприємці. Досудове розслідування триває.

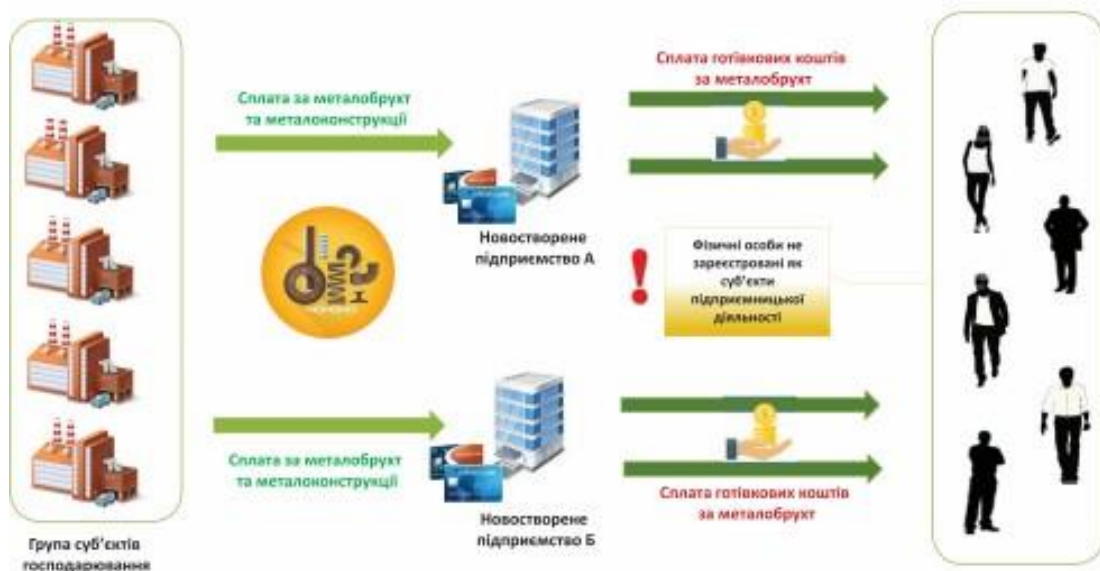

Рис. 2.1 Схема незаконної конвертації коштів через новостворені підприємства

Схема ілюструє процес незаконної конвертації коштів, в якому група суб'єктів господарювання продає металобрухт новоствореним підприємствам (А та Б). У свою чергу, підприємства здійснюють оплату, передаючи готівкові кошти фізичним особам, що не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності. Цей ланцюг забезпечує можливість уникнення податкових зобов'язань через неофіційні канали, оминаючи офіційний облік.

Такий підхід використовує підставних осіб, що дозволяє підприємствам здійснювати операції без належного фінансового контролю, що може призвести до порушень фінансового законодавства та ризикує спричинити ухилення від податків.

Держфінмоніторинг і правоохоронці виявили масштабну схему відмивання коштів для ухилення від сплати податків через фіктивний ПДВ-кредит і конвертацію безготівкових коштів у готівку.

Схема включала фіктивні компанії, на рахунки яких надходили кошти від підприємств паливно-мастильного ринку. Використовувались факторинг і фінансова допомога для приховування товарного ланцюга. Фінансові потоки

завершувались конвертацією коштів через оптово-роздрібні компанії.
Триває досудове розслідування.

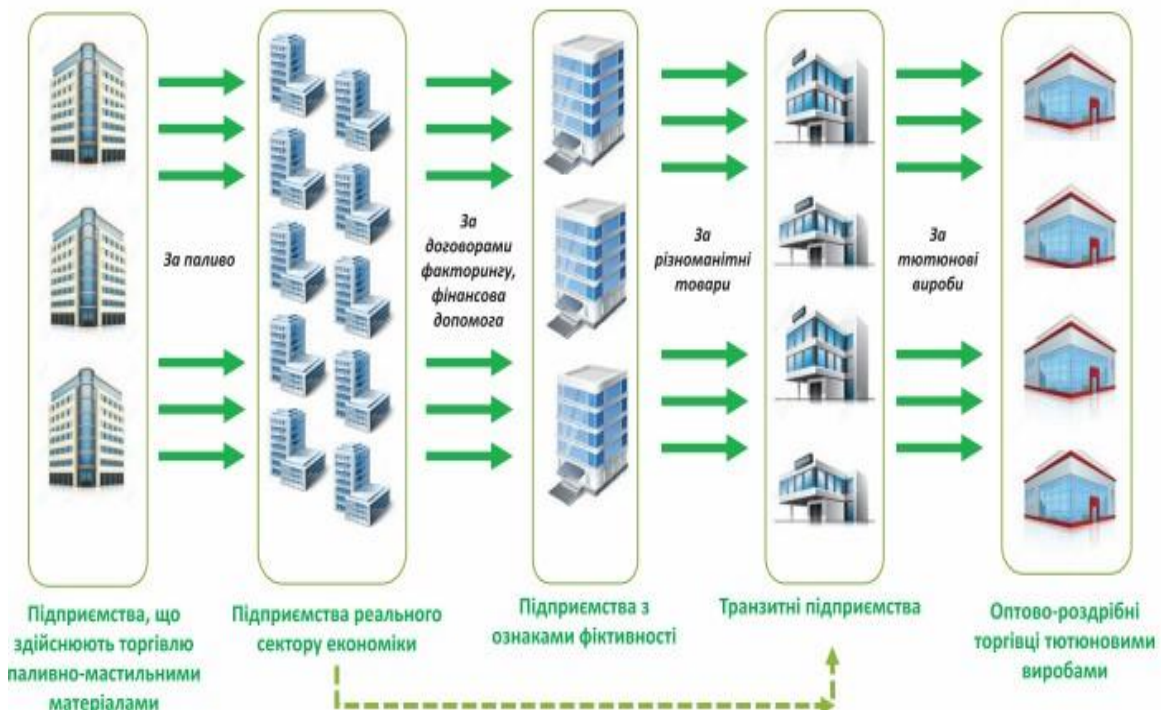

Рис 2.2 Схеми відмивання доходів через «зустрічні потоки»

Держфінмоніторинг разом із правоохоронцями виявили схему привласнення та відмивання коштів банків через механізм «скрутки». Підприємство А протягом року оформляло кредитні договори з різними банками, використовуючи майно сторонніх підприємств як заставу, а поручителем виступала Фізична особа А, директор Підприємства А.

Отримані кошти частково йшли на погашення попередніх кредитів, а решта перераховувалась між пов'язаними юридичними особами для створення видимості активної діяльності. Зрештою кошти надходили підприємствам реального сектору з великим оборотом для полегшення легалізації. Досудове розслідування триває.

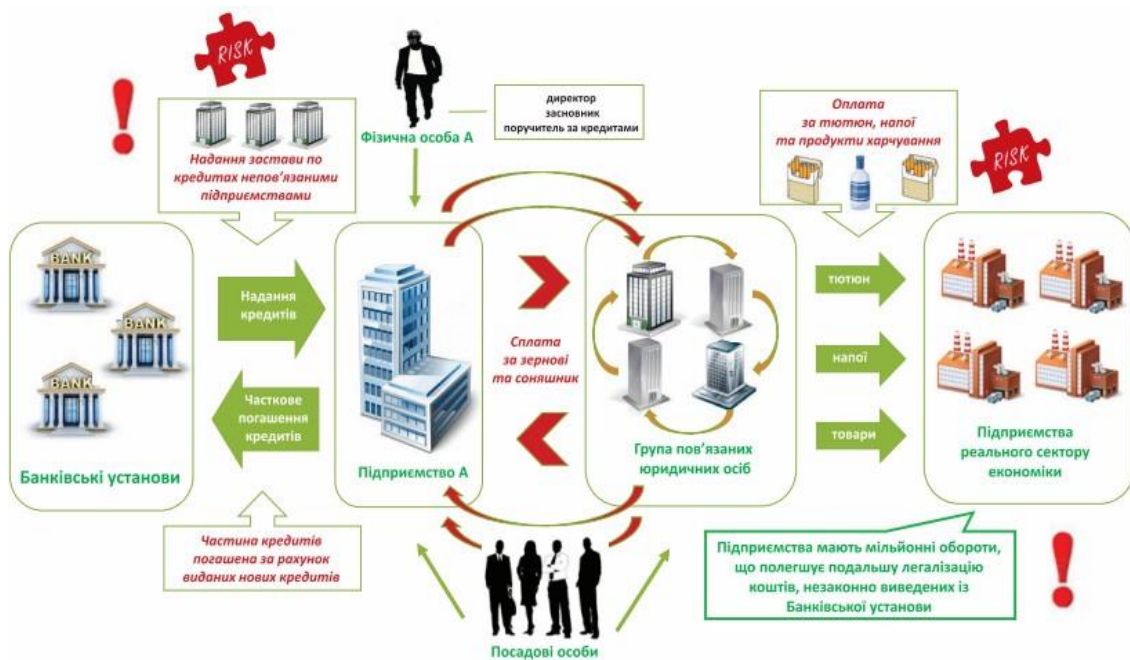

Рис. 2.3 Схеми відмивання привласнених коштів банківських установ з використанням механізму «скрутки»

Окрім традиційних схем відмивання злочинних доходів через конвертаційні центри, існують також схеми у зовнішньоекономічній сфері. Ці схеми виведення коштів за кордон обслуговуються професійними мережами, до яких входять українські юридичні особи, контрольовані українцями компанії-нерезиденти та іноземні «компанії-оболонки». Вони створюють видимість фінансово- господарської діяльності.

Держфінмоніторинг виявив схему відмивання коштів, отриманих від незаконного видобутку природного газу в Україні. Фінансовий потік проходив через рахунки Підприємства А, куди надходили кошти від українських компаній як оплата за газ. Ці кошти конвертувалися в долари США та перераховувалися на рахунки двох фіктивних компаній-нерезидентів, а потім на рахунки інших компаній-нерезидентів з різними призначеннями. Лише частина використовувалася для оплати газу, при цьому не було підтвердження про витрати на закупівлю чи видобуток. Підприємство А фактично оплатило нелегально видобутий газ, оформлений як імпорт. Триває досудове розслідування.

Держфінмоніторинг встановив, що незаконно вивезені морські судна,

Рис. 2.4 Схеми відмивання доходів шляхом здійснення фіктивного імпорту

які належать Державній компанії, були переобладнані та ввезені на митну територію України під новими бортовими номерами для Підприємства А. Відправником суден була офшорна Компанія-нерезидент А.

Підприємство А уклало заплутані контракти з Компанією-нерезидентом В, яка має ознаки фіктивності, щодо фрахту та продажу суден. Після отримання коштів від цієї компанії вони перераховувалися назад з різними призначеннями. Ця схема спрямована на привласнення державного майна та відмивання доходів від злочину. Наразі триває досудове розслідування.

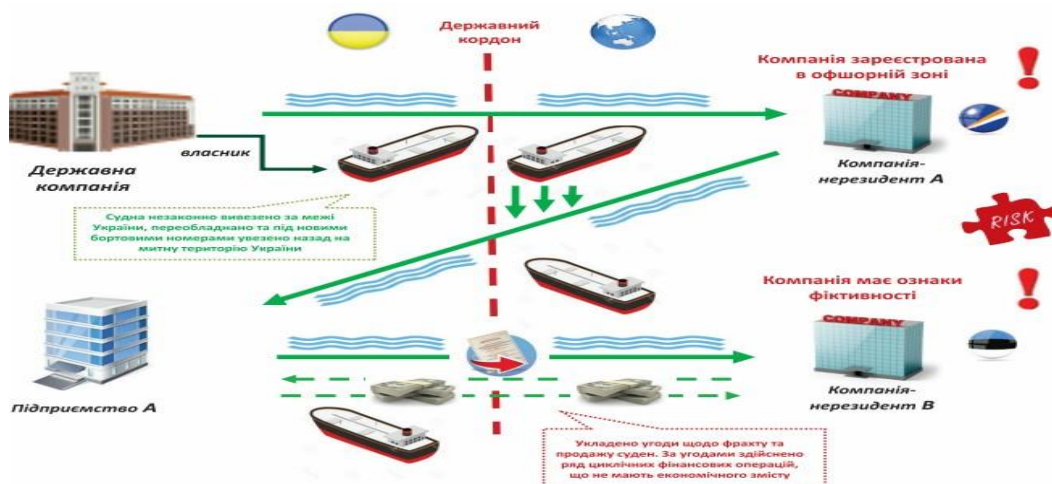

Рис. 2.5 Схеми відмивання доходів через зовнішньоекономічні операції з використанням документів із ознаками фіктивності

Держфінмоніторинг виявив схему ухилення від сплати податків,

пов'язану з експортом українського зерна. Зерно реалізувалося за межами України, а отримана валютна виручка не поверталася в країну. У фінансовому розслідуванні встановлено мережу фіктивних компаній, які оформлювали експортні контракти та вантажно-митні декларації на зерно, куплене за готівку у сільгоспвиробників.

Ці компанії укладали договори продажу з реальними іноземними зернотрейдерами, а кошти надходили на закордонні рахунки фіктивних компаній. Кінцевими бенефіціарами є громадяни України, деякі з яких є власниками підприємств-експортерів. Отримані кошти використовувалися для закупівлі товарів широкого вжитку, які продавалися в Україні без належної облікової документації. Частина готівки знову спрямовувалася на закупівлю українського зерна для нового експорту. Наразі триває досудове розслідування.

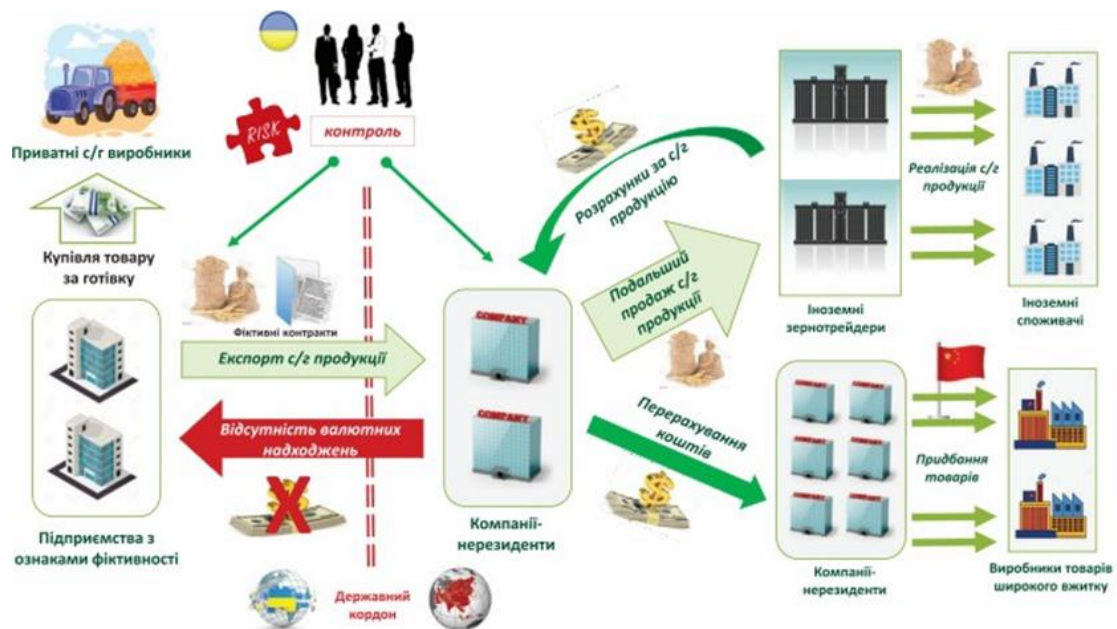

Рис. 2.6 Схеми відмивання доходів, ухилення від сплати податку на додану вартість за рахунок застосування пільгової ставки після оформлення вантажно-митної декларації

Держфінмоніторинг виявив схему діяльності професійної мережі, що надає незаконні фінансові послуги, спрямовані на відмивання коштів. У ході фінансового розслідування встановлено, що Підприємство А отримало значні

суми коштів від групи пов'язаних компаній за товари, за митне оформлення яких були сплачені належні збори. Проте зовнішньоекономічні договори відсутні, а перерахування коштів за межі України не проводилося, що свідчить про використання фіктивних фінансових операцій.

Така діяльність може бути спрямована на приховування реального походження активів і уникнення податкових зобов'язань. Держфінмоніторинг продовжує розслідування для збору додаткових доказів, визначення джерел фінансування та виявлення інших учасників мережі, що сприяють незаконній діяльності. За даними Державної митної служби, Підприємство А оформило імпорتنі вантажно-митні декларації на товари, отримані від компаній-нерезидентів, здебільшого виробників із країн Азії. Відсутність оплати на користь нерезидентів може вказувати на ймовірне злочинне походження коштів або використання тіньових фінансових схем. Зокрема, така практика свідчить про можливе порушення митного, податкового та валютного законодавства.

Виявлені товари реалізуються через оптово-роздрібну торгівлю за готівку без належного обліку, що створює ризики ухилення від оподаткування та сприяє подальшій легалізації «тіньових» доходів. Наразі триває досудове розслідування для встановлення деталей операцій, притягнення до відповідальності причетних осіб та застосування заходів для запобігання подібним правопорушенням у майбутньому.

Типологічні дослідження відмивання коштів виявили численні схеми легалізації злочинних доходів у міжнародному та українському контексті. Встановлено, що злочинці використовують різні методи, включаючи офшорні компанії, криптовалюти, фіктивні компанії та крос-бортові транзакції для приховування фінансових потоків.

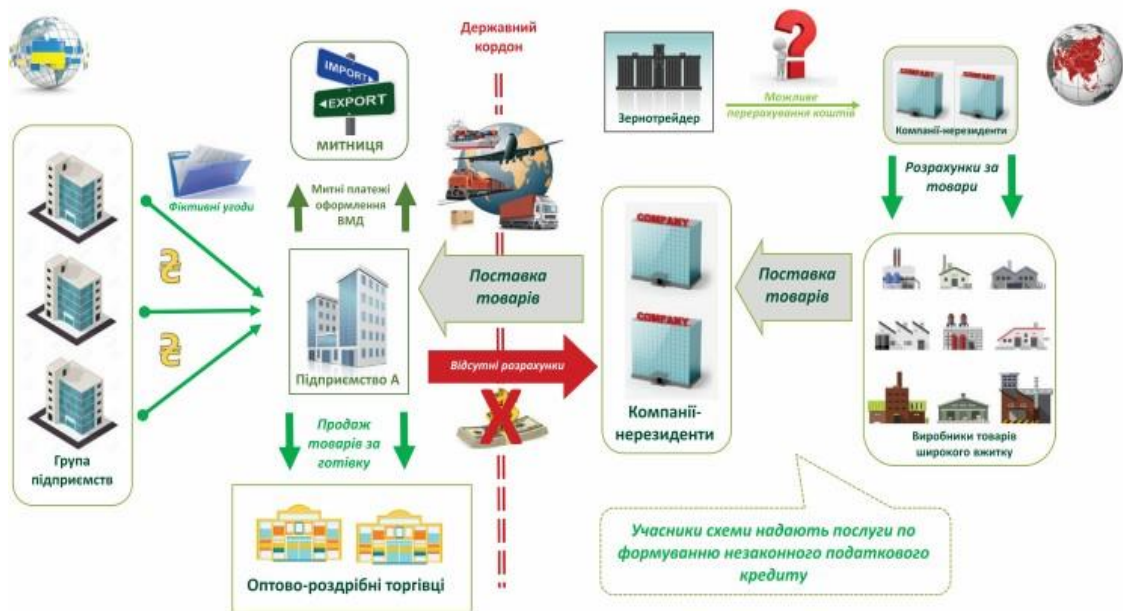

Рис 2.7 Схеми відмивання доходів, ухилення від сплати податків шляхом здійснення протиправних імпорتنих операцій.

В Україні особливо актуальними є схеми, пов'язані з «продажем» необлікованої готівки та ухиленням від сплати податків через «зустрічні потоки» і «скрутки». Результати фінансових розслідувань свідчать про значний вплив цих схем на державний бюджет, що підкреслює потребу в посиленні контролю та моніторингу фінансових операцій.

Виявлені схеми, що включають незаконну конвертацію коштів, фіктивний імпорт та експорт українського зерна, вказують на складну та організовану природу відмивання коштів в Україні. Загалом, для ефективної боротьби з цими злочинами необхідно налагодити міжнародне співробітництво та вдосконалити законодавство щодо фінансового моніторингу та контролю за податковими надходженнями.

2.2. Аналіз результатів співробітництва вітчизняного підрозділу фінансової розвідки з міжнародними організаціями

Держфінмоніторинг України здійснював активний аналіз фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, з метою виявлення та запобігання відмиванню коштів і фінансуванню тероризму.

За період 2021–2023 років Державна служба фінансового моніторингу України демонструвала постійне зростання активності у виявленні підозрілих фінансових операцій (ФО) та ефективності співпраці з правоохоронними органами.

У 2021 році було отримано 36 516 повідомлень про підозрілі фінансові операції. На основі цих даних сформували 5 575 досьє для поглибленого аналізу. Після ретельного опрацювання досьє Держфінмоніторинг передав до правоохоронних органів 1 170 матеріалів, що свідчить про високий рівень ефективності роботи в цій сфері[53].

У 2022 році кількість отриманих повідомлень збільшилася до 38 121, що підкреслює посилену роботу в напрямку виявлення підозрілих фінансових операцій. Однак точна кількість матеріалів, переданих до правоохоронних органів у цьому році, у звітах не була зазначена [54].

У 2023 році відбулося значне зростання кількості отриманих повідомлень — 98 535, що свідчить про активізацію фінансового моніторингу та вдосконалення системи виявлення підозрілих операцій. На основі аналізу було сформовано 6 785 досьє, з яких до правоохоронних органів передано 1 122 матеріали. Крім того, у 2023 році Держфінмоніторинг направив 21 505 запитів до 67 банківських установ для отримання додаткової інформації, що демонструє значне покращення збору й аналізу даних[55].

Протягом трьох років спостерігається прогрес у виявленні та аналізі підозрілих фінансових операцій, що підкріплюється збільшенням кількості досьє, активною взаємодією з банківськими установами та стабільною передачею матеріалів до правоохоронних органів. Це свідчить про

вдосконалення методів роботи Держфінмоніторингу та зростання його ролі у забезпеченні фінансової безпеки країни. Зокрема, посилення співпраці з міжнародними організаціями, такими як FATF та Egmont Group, сприяє підвищенню стандартів аналізу та протидії фінансовим злочинам. Успіх цих заходів є результатом ефективної реалізації національної стратегії боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, яка орієнтована на адаптацію до сучасних викликів у фінансовій сфері.

Таблиця 2.2

Кількість отриманих повідомлень про підозрілі фінансові операції та сформованих матеріалів Держфінмоніторингом України
упродовж 2021-2023 рр., од.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення 2023 р. до 2021р.
Кількість повідомлень про підозрілі ФО	36 516	38 121	98 535	+62 019
Кількість дос'є, сформованих на основі повідомлень	5 575	6 785	6 785	+1 210
Кількість матеріалів, переданих до правоохоронних органів	1 170	802	1 122	-48
Кількість запитів до банківських установ	14 679	21 430	21 505	+6 826

Примітка: Додаткові дані щодо діяльності Держфінмоніторингу:

1. Передано підозрілих фінансових операцій – 21,8 млрд грн.
2. Заблоковано фінансових операцій – 5,4 млрд грн.
3. Оброблено повідомлень про фінансові операції – 922 883.
4. Матеріалів направлено до правоохоронних органів – 273.
5. Кількість кейсів щодо підозри у державній зраді – 299.
6. Кількість колаборантів, переданих до правоохоронних органів – 422.
7. Заблоковано рахунків колаборантів та інших осіб – 1 776.
8. Запитів щодо спільних фінансових розслідувань – 1 188.

Джерело: Дані взято з офіційних звітів Держфінмоніторингу [53,54,55]

Загалом, за три роки спостерігається чітка тенденція до збільшення

кількості отриманих повідомлень про підозрілі фінансові операції, що свідчить про підвищення рівня фінансової обізнаності та активності у сфері фінансового моніторингу. Це також вказує на ефективність впровадження ризик-орієнтованого підходу у фінансовій системі України. Значну роль у цьому процесі відіграє посилення співпраці з банківським сектором, який став більш уважним до аналізу транзакцій клієнтів, а також регулярні навчання та тренінги для фінансових установ. Крім того, активна інтеграція сучасних технологій, таких як системи автоматичного аналізу даних, дозволяє швидше виявляти підозрілі операції та мінімізувати ризики, пов'язані з фінансовими злочинами.

Аналіз даних за 2021-2023 роки свідчить про збільшення кількості повідомлень про підозрілі фінансові операції, що відображає підвищення активності у сфері фінансового моніторингу. Важливою є також тенденція до зростання кількості запитів до банківських установ, що підкреслює ефективність збору даних для подальшого аналізу і розслідування.

Згідно з даними Держфінмоніторингу, протягом 2021–2023 років було направлено до правоохоронних органів значну кількість матеріалів, пов'язаних із фінансуванням тероризму, сепаратизму та військовою агресією з боку РФ та РБ проти України. Це свідчить про високий рівень координації між фінансовими та правоохоронними органами у протидії таким загрозам. У таблиці 2.3 представлено узагальнені дані про кількість матеріалів, їх класифікацію та фінансові операції, які мали місце в зазначені роки, що демонструє зростання ефективності аналітичної діяльності та значення системи фінансового моніторингу у боротьбі з фінансовими злочинами.

Аналіз діяльності Держфінмоніторингу за 2021-2023 роки свідчить про зростання обсягу матеріалів, які передаються до правоохоронних органів, особливо у 2022 році, що відповідає загостренню ситуації в Україні через військову агресію з боку РФ і РБ. У 2022 році спостерігається збільшення кількості матеріалів, пов'язаних з фінансуванням тероризму та колабораційною діяльністю, в той час як у 2023 році знову фіксується значне

зростання кількості матеріалів, пов'язаних із застосуванням санкцій.

Таблиця 2.3

Результати обробки Держфінмоніторингом України повідомлень про операції, пов'язані з фінансуванням тероризму (сепаратизму) упродовж 2021- 2023рр.

Параметри	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення 2023 р. до 2021 р.
Кількість направлених матеріалів	109	342	267	+158
Кількість узагальнених матеріалів	83	226	95	+12
Питома вага узагальнених матеріалів в загальній структурі підготовлених матеріалів, %	76 %	66%	36%	-40%
Кількість додаткових матеріалів	26	116	172	+146
Питома вага додаткових матеріалів в загальній структурі підготовлених матеріалів, %	24 %	34%	64%	+40%
Матеріали про фінансування тероризму/сепаратизму	49	43	33	-16
Матеріали про військову агресію	0	198	103	+103
Матеріали про колабораційну діяльність	0	0	103	+103
Матеріали про особи, до яких застосовано санкції	0	88	163	+163
Заблоковані кошти (млн грн)	0.8	1.4	915.77	+914.97
Заблоковані акції	0	2,066,430	2,169	+2169

Крім того, зазначено значне збільшення заблокованих коштів у 2023 році, що свідчить про ефективність заходів, спрямованих на протидію фінансуванню терористичної та колабораційної діяльності. Загалом, ці дані вказують на активізацію боротьби з фінансуванням тероризму та сепаратизму

в Україні, а також на тісну співпрацю між Держфінмоніторингом та правоохоронними органами в умовах підвищених загроз безпеці держави.

Упродовж 2021-2023 рр. Державна служба фінансового моніторингу України зосередила свою увагу на розслідуванні випадків відмивання коштів, отриманих внаслідок корупційних діянь, розкрадання та привласнення державних коштів і майна. Виявлено, що за ці роки зросла кількість матеріалів, направлених до правоохоронних органів, що свідчить про активізацію роботи у боротьбі з корупцією.

Зокрема, у 2021 році було направлено 160 матеріалів, в 2022 році - 121, а в 2023 році - 250 матеріалів, що демонструє суттєве збільшення за останній рік.

Загальна сума фінансових операцій, пов'язаних із легалізацією коштів, у 2021 році становила 9,3 млрд грн, у 2022 році зменшилася до 6,4 млрд грн, що свідчить про поступове зниження активності таких схем, ймовірно завдяки вдосконаленню механізмів фінансового моніторингу. Дані про суму фінансових операцій у 2023 році наразі відсутні, однак тенденція до скорочення обсягів відмивання коштів може бути продовжена в результаті посилення контролю, зокрема впровадження ризик-орієнтованого підходу.

Основними органами, що отримували матеріали за підозрілими операціями, залишаються Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Державне бюро розслідувань (ДБР), Служба безпеки України (СБУ), а також інші правоохоронні структури. Це свідчить про чітку систему співпраці між Держфінмоніторингом та правоохоронними органами, що забезпечує своєчасне реагування на загрози у сфері фінансових злочинів.

Крім того, зменшення суми виявлених операцій може свідчити про підвищення обізнаності суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо вимог законодавства та їхньої активної участі у запобіганні відмиванню коштів. Це також вказує на результативність заходів, спрямованих на посилення співпраці між державними органами, банківськими установами та міжнародними партнерами.

Загальна сума фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією коштів, у 2021 році становила 9,3 млрд грн, у 2022 році зменшилась до 6,4 млрд грн. Дані про суму фінансових операцій у 2023 році поки що відсутні.

Основними органами, що отримали матеріали, залишаються Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Державне бюро розслідувань (ДБР), Служба безпеки України (СБУ) та інші.

Таблиця 2.4

Результати обробки Держфінмоніторингом України повідомлень про операції, пов'язаних з корупцією упродовж 2021-2023рр.

Рік	Кількість матеріалів	Узагальнені матеріали	Додаткові узагальнені матеріали	Загальна сума фінансових операцій (млрд грн)	Основні органи, що отримали матеріали					
					НАБУ	ДБР	ОГП	НПУ	СБУ	ДПС /БЕБ
2021	160	44	116	9.3	110	15	5	2	27	1
2022	121	25	96	6.4	96	7			17	1
2023	250	86	164	-	167	42	8	11	20	2

У 2023 році спостерігається значне збільшення кількості матеріалів, направлених до правоохоронних органів, що свідчить про активізацію діяльності Державної служби фінансового моніторингу України у боротьбі з корупцією. Загальна сума фінансових операцій у 2021 році досягла 9,3 млрд грн, що вказує на серйозність підозрюваних діянь.

У 2022 році ця сума зменшилась до 6,4 млрд грн. У всіх трьох роках учасниками підозрілих фінансових операцій є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що вказує на високий рівень корупційних ризиків в державному секторі.

Держфінмоніторинг, враховуючи вимоги воєнного стану, продовжував реалізацію плану заходів із розвитку системи ПВК/ФТ/ФРЗМЗ до 2023 року,

затвердженого Кабінетом Міністрів України. Протягом звітного періоду здійснювався аналіз і узагальнення інформації від органів влади для подальшого направлення до Кабміну. Згідно з розпорядженням, за поданням Держфінмоніторингу, Мінфін затвердив Програму стратегічного розвитку до 2024 року. Метою програми стало визначення заходів для стабільного розвитку Держфінмоніторингу, включаючи цифрову трансформацію, оновлення законодавства, підвищення кваліфікації фахівців і впровадження комплексної звітності. Окремо було визначено стратегічні пріоритети для покращення ефективності діяльності служби, орієнтуючись на оцінку ризиків.

Таблиця 2.5

Заходи Держфінмоніторингу щодо розвитку національної системи запобігання та протидії фінансовим злочинам (2021-2023 рр.)

Рік	Ключовий захід	Статус виконання	Кількісні показники
2021	Аналіз та узагальнення інформації від органів державної влади щодо виконання плану	Завершено	Надіслано до Кабінету Міністрів України 15 звітів
2022	Розробка та затвердження Програми стратегічного розвитку Держфінмоніторингу на період до 2024 року	Завершено	Затверджено 2 основні стратегії розвитку
2023	Оцінка виконання третього раунду Національної оцінки ризиків у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ	Завершено	Проведено 3 оцінки ризиків, підготовлено 12 аналітичних звітів
2023	Розробка плану заходів щодо зменшення негативних наслідків ризиків у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ до 2026 року	Завершено	Затверджено план заходів 27 грудня 2023 року
2023	Запровадження інноваційних рішень для підвищення кваліфікації фахівців у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ	Продовжується	Проведено 5 тренінгів, підготовлено 30 нових фахівців

Протягом 2021-2023 років Державна служба фінансового моніторингу України активно працювала над реалізацією основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового

знищення. Зокрема, була розроблена та реалізована низка стратегічних програм, зокрема план заходів, спрямованих на удосконалення законодавства, підвищення ефективності правоохоронних органів та розвитку міжнародного співробітництва. Важливим аспектом став акцент на цифровій трансформації та вдосконаленні адміністративної звітності. Враховуючи поточний воєнний стан, активна участь у міжнародних ініціативах та взаємодія з партнерами стали пріоритетними для досягнення ефективного контролю та протидії загрозам у сфері фінансової безпеки України.

Таблиця 2.6

Результати діяльності Ради з питань запобігання та протидії
легалізації доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню
зброї масового знищення (2021-2023 роки)

Рік	Засідання (Кількість)	Основні напрямки обговорення	Співпраця з міжнародними організаціями	Впровадження змін у законодавство
2021	2	Зміни до Кримінального кодексу, спецконфіскація, санкції	Участь у міжнародних заходах ПВК/ФТ	Підготовка нормативних актів
2022	2	НОР, зміни до Кримінального кодексу, ПВК/ФТ в умовах воєнного стану	Нормативно-правове забезпечення ПВК/ФТ	Удосконалення реєстрів підозрілих операцій
2023	2	Результати нагляду, вдосконалення механізмів ПВК/ФТ.	Виявлення ризиків міжнародних передач товарів	Оновлення стандартів підозри та розширення співпраці

Протягом 2021-2023 років Рада з питань запобігання та протидії легалізації доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення активно працювала над удосконаленням законодавства, покращенням міжнародної співпраці та розробкою нових нормативно-правових актів. Основні напрямки роботи включали участь у міжнародних заходах, вдосконалення антилегалізаційного законодавства, розгляд підозрілих операцій, а також розробку доказових стандартів і механізмів санкцій.

Рада з питань запобігання та протидії легалізації доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення активно працювала над удосконаленням законодавства, покращенням міжнародної співпраці та розробкою нових нормативно-правових актів. Основні напрямки роботи включали участь у міжнародних заходах, вдосконалення антилегалізаційного законодавства, розгляд підозрілих операцій, а також розробку доказових стандартів і механізмів санкцій.

Забезпечення співпраці Держфінмоніторингу з громадськістю є важливою складовою його діяльності, що сприяє підвищенню прозорості та ефективності фінансового моніторингу в Україні. Це включає регулярне інформування про діяльність Служби, активну взаємодію через соціальні мережі та організацію консультацій з громадськістю.

Таблиця 2.7

Результати співпраці Держфінмоніторингу України з громадськістю за
2021–2023 роки

Рік	Кількість засідань Громадської ради	Кількість публікацій на офіційному вебсайті	Кількість публікацій у соціальних мережах	Кількість інформаційних матеріалів на Урядовому вебпорталі	Кількість консультацій з громадськістю
2021	2	450	9	6	1
2022	3	8	12	10	3
2023	4	10	15	12	2

Держфінмоніторинг активно співпрацював з громадськістю у 2021–2023 роках, розширюючи канали комунікації та залучаючи ключових представників суспільства до реалізації державної політики у сфері фінансового моніторингу. Однак для подальшого покращення ефективності співпраці необхідно збільшити кількість заходів та покращити механізми взаємодії.

Висновки до розділу 2

Типологічні дослідження, спрямовані на виявлення схем відмивання коштів, є надзвичайно важливим інструментом для Держфінмоніторингу та міжнародних організацій. Завдяки цим дослідженням вдається виявити загальні тенденції та новітні методи, що використовуються злочинцями для легалізації незаконних доходів, як у міжнародному масштабі, так і в Україні. Аналіз показав, що особливої уваги потребують схеми, пов'язані з "продажем" необлікованої готівки, ухиленням від податків через механізми "зустрічних потоків", "скруток", фіктивних імпорتنих операцій, використанням офшорів та криптовалют.

В Україні значні бюджетні втрати спричиняються «зарплатами в конвертах», контрабандою, «сірою» економікою, а також фіктивними податковими схемами. Дослідження підтверджують, що злочинні угруповання використовують складні багаторівневі схеми з підставними фірмами, зокрема новоствореними компаніями, нерезидентними структурами, операціями з криптовалютами та крос-бортовими транзакціями. Це підкреслює необхідність посилення заходів фінансового моніторингу та міжнародного співробітництва для виявлення та попередження злочинних схем, а також потребу в удосконаленні національного законодавства для ефективної протидії відмиванню коштів.

Отже, посилення міжнародного співробітництва Держфінмоніторингу з міжнародними організаціями та партнерами залишається критичним фактором успішної боротьби з відмиванням доходів. Це дозволить значно зменшити бюджетні втрати, підвищити ефективність фінансового моніторингу та сприяти побудові прозорої економічної системи, яка протистоятиме фінансовим злочинам.

Аналіз діяльності Держфінмоніторингу України протягом 2021-2023 років свідчить про активну боротьбу з фінансовими злочинами, включаючи відмивання коштів, корупцію, фінансування тероризму, сепаратизму та

шахрайство. За цей період суттєво зросла кількість повідомлень про підозрілі фінансові операції, що підкреслює ефективність фінансового моніторингу та співпраці з правоохоронними органами.

Держфінмоніторинг здійснив значний прогрес у розвитку національної системи запобігання та протидії фінансовим злочинам у 2021–2023 роках, реалізувавши важливі стратегічні ініціативи, спрямовані на удосконалення законодавства, підвищення ефективності співпраці з міжнародними партнерами та активізацію роботи з громадськістю. Проте для подальшого покращення ефективності співпраці та досягнення ще більш високих результатів необхідно збільшити кількість заходів, вдосконалити механізми взаємодії та розширити канали комунікації з усіма зацікавленими сторонами.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

3.1. Напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями

Напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями передбачають зміцнення зв'язків з глобальними та регіональними партнерами для ефективної боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Це включає активну участь у міжнародних ініціативах, обмін інформацією з фінансовими розвідувальними органами інших країн, впровадження міжнародних стандартів, таких як рекомендації FATF[3751], а також проведення спільних навчань і консультацій[46].

Стратегічний План враховує місію Групи Егмонт (EG), визначає її бачення та цінності [52], а також окреслює чотири тематичні напрями дій, підкріплені стратегічними цілями, яких EG буде дотримуватися, реагуючи на зміну умов, у період з 2022 по 2027 роки.

Стратегічний план EG на 2022-2027 роки був затверджений під час 29-ї пленарної сесії в липні 2022 року. У ньому викладено бачення EG, орієнтоване на глобальне охоплення, ефективний обмін інформацією та потужний розвиток спроможностей членів. План розвиває ініціативи, започатковані у попередньому Плані (2018-2022), надаючи більш детальний напрямок стратегії та переводячи цілі в конкретні результати.

Це сприятиме консолідації та зміцненню ролі Групи Егмонт у глобальній сфері боротьби з відмиванням коштів (AML) та фінансуванням тероризму (CFT), а також покращить здатність організації підтримувати членів-

фінансових розвідувальних органів (ФУО), допомагаючи їм досягати максимальної ефективності.

Для вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями необхідно зміцнити обмін інформацією з фінансовими розвідувальними органами (ФУО) інших країн, забезпечуючи безпеку та ефективність передачі даних за допомогою сучасних технологій, як-от Egmont Secure Web. Важливим напрямом є також розвиток співпраці з такими ключовими міжнародними партнерами, як FATF та Інтерпол, для спільної боротьби з кіберзлочинністю, зловживанням віртуальними активами та незаконною діяльністю некомерційних організацій. Крім того, потрібно розвивати професійні навички працівників через освітні ініціативи у сфері протидії торгівлі людьми та модернізації нормативних документів, а також створювати шаблони угод про взаєморозуміння для узгодженості в обміні інформацією. Активна участь у міжнародних робочих групах дозволить Україні адаптуватися до нових стандартів та впроваджувати кращі практики у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Для вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями пропонується ряд напрямів, які зможуть підвищити ефективність інформаційного обміну та підтримки у протидії відмиванню коштів (AML) та фінансуванню тероризму (CFT):

1. Розширення ефективності обміну інформацією між ФУО. Постійне покращення обміну інформацією між ФУО може бути досягнуте шляхом підвищення ефективності процесів, співпраці з національними органами та забезпечення відповідності стандартам Egmont Group. Так, з 2023 року запущено нову платформу Egmont Secure Web (ESW), яка надає безпечний доступ для усіх ФУО, забезпечуючи неперервний і захищений обмін даними з використанням сучасних технологій.

2. Аналіз ризиків та тенденцій у сфері відмивання коштів і фінансування тероризму. В межах робочих груп IEWG та PPWG, у співпраці з ключовими міжнародними партнерами, такими як FATF та Інтерпол,

розробляються спільні проєкти щодо кіберзлочинності, зловживання віртуальними активами, фінансування тероризму через некомерційні організації та уникнення санкцій[38 48].

Ці ініціативи, зокрема оновлення eCatalogue 2021 на тему регульованих віртуальних постачальників послуг (VASPs), надають членам знання для своєчасного реагування на сучасні загрози.

3. Створення шаблонів для багатосторонніх угод про обмін інформацією (MoUs). Група PPWG працює над розробкою шаблонів MoUs для багатосторонніх обмінів між ФУО, а також рекомендацій для укладання угод між ФУО та правоохоронними органами [46], що підвищить оперативність та ефективність міжнародної взаємодії.

4. Посилення співпраці з міжнародними організаціями. Держфінмоніторинг може активізувати контакти з міжнародними та регіональними AML/CFT організаціями для налагодження співпраці та обміну передовим досвідом. Наприклад, співпраця з UNFAST, ECOFEL та TATWG у навчальних проєктах сприяє підвищенню ролі ФУО у виявленні фінансових потоків, пов'язаних з торгівлею людьми та сучасним рабством[37 38 51].

Ці напрями сприятимуть ефективному обміну інформацією, посиленню боротьби з фінансовими злочинами, а також поглибленню співпраці України з міжнародними організаціями у сфері фінансового моніторингу

Для вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями, доцільно зосередитись на наступних напрямках, які сприятимуть зміцненню ефективності інформаційного обміну та підвищенню ролі України у міжнародному AML/CFT середовищі:

1. Спільні публікації та дослідження у сфері фінансових злочинів.
2. Поглиблення співпраці з організаціями-наглядачами та міжнародними партнерами.
3. Розвиток знань у сфері нових AML/CFT методів.
4. Посилення підтримки та розвитку спроможності членів Egmont Group.

Співпраця з міжнародними організаціями, як-от FATF та Інтерпол, у підготовці спільних звітів про кіберфінансові злочини, сприятиме обміну передовими практиками та посиленню спільної протидії фінансовим злочинам. Звіт про фінансування через шахрайство (CEF) є прикладом ефективного співробітництва, яке також підвищить репутацію Держфінмоніторингу на міжнародній арені. Також, важливо, посилювати зв'язки з організаціями, що мають спільні інтереси, включаючи взаємодію з FATF щодо виконання рекомендацій, таких як Рекомендації 4 та 38, що стосуються конфіскації активів та міжвідомчої співпраці. Це допоможе об'єднати зусилля для зменшення кримінальних загроз та повернення незаконно отриманих активів. Участь Держфінмоніторингу в міжнародних тренінгах, зокрема з віртуальних активів, сучасного рабства та аналітичного використання відкритих джерел, забезпечить актуальні знання та вміння для протидії новітнім загрозам. Співпраця з TATWG та ECOFEL дозволяє підвищити професійний рівень працівників та ефективніше запобігати злочинам. Держфінмоніторинг має забезпечити відповідність стандартам Egmont Group і надавати підтримку новим членам для їх професійного розвитку. Розробка бізнес-планів на основі актуальних потреб і опитувань дозволить адаптувати програми під специфічні виклики та покращити загальну ефективність роботи на міжнародному рівні.

Міжнародне співробітництво у сфері фінансового моніторингу дозволяє Україні залишатися на передовій у боротьбі з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму (AML/CFT), забезпечуючи адаптацію до глобальних стандартів та зміцнення довіри серед міжнародних партнерів [27]. Це співробітництво охоплює участь України у міжнародних організаціях, таких як Egmont Group, FATF, MONEYVAL та ОБСЄ.

Таким чином, міжнародне співробітництво є одним із ключових чинників забезпечення фінансової стабільності та безпеки, а також важливим інструментом для інтеграції України у глобальну економіку. До нових підходів у розвитку співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями можна віднести такі:

1. Підтримка інноваційних технологій для аналізу фінансових потоків. Впровадження технологій штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу великих обсягів даних у сфері фінансових транзакцій. Це допоможе автоматизувати виявлення підозрілих операцій, що сприятиме скороченню часу на обробку інформації та виявлення потенційних фінансових злочинів. 2.

Розширення доступу до міжнародних фінансових платформ. Забезпечення Держфінмоніторингу України доступу до спеціалізованих платформ, як-от SWIFT, що дозволить покращити аналіз транскордонних транзакцій. Це особливо важливо для виявлення схем фінансування тероризму, які використовують складні міжнародні банківські мережі.

3. Ініціювання партнерських програм із міжнародними академічними інституціями. Участь українських спеціалістів у міжнародних навчальних програмах та наукових дослідженнях на тему AML/CFT підвищить рівень експертності та дозволить отримати доступ до передових знань та досвіду.

4. Адаптація підходів до нового законодавства ЄС. Враховуючи плановані зміни у європейському законодавстві щодо AML/CFT, варто адаптувати національні регуляторні акти до нових вимог для забезпечення відповідності української фінансової системи європейським стандартам.

5. Залучення приватного сектору до боротьби з фінансовими злочинами. Співпраця з банками та фінансовими установами на національному та міжнародному рівнях дозволить вчасно виявляти підозрілі операції.

Таблиця 3.1

Нові напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України
з міжнародними організаціями у сфері AML/CFT

Напрямок	Опис	Очікуваний результат
Інноваційні технології	Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу фінансових даних.	Скорочення часу на виявлення підозрілих транзакцій, підвищення ефективності фінансового моніторингу.
Доступ до платформ SWIFT	Підвищення доступу до SWIFT для аналізу міжнародних транзакцій.	Покращення спроможності виявляти транскордонні схеми відмивання коштів та фінансування тероризму.
Академічне партнерство	Спільні програми з міжнародними академічними установами у сфері фінансового моніторингу.	Підвищення кваліфікації, доступ до передових досліджень у сфері AML/CFT.
Адаптація до законодавства ЄС	Внесення змін до національних актів відповідно до європейських вимог AML/CFT.	Забезпечення відповідності українських стандартів європейським, зміцнення зв'язків з партнерами в ЄС.
Співпраця з приватним сектором	Розширення взаємодії з банками, фінансовими установами та іншими компаніями.	Підвищення обізнаності бізнесу щодо фінансових ризиків, своєчасне виявлення та попередження фінансових злочинів.

Запропоновані напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями відповідають сучасним викликам у сфері фінансового моніторингу. Впровадження інноваційних технологій для аналізу даних, розширення доступу до міжнародних платформ, зміцнення партнерства з академічними інституціями, адаптація законодавства до європейських стандартів та залучення приватного сектору забезпечать підвищення ефективності у боротьбі з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму (AML/CFT).

Реалізація цих ініціатив дозволить Україні не тільки посилити національну безпеку, але й зайняти важливе місце в міжнародній фінансовій системі. Завдяки системному підходу до розвитку співпраці з міжнародними організаціями та інтеграції сучасних рішень у сфері AML/CFT, Держфінмоніторинг зможе швидко реагувати на нові загрози, що виникають у фінансовій сфері, сприяючи стабільності та прозорості економіки України.

3.2 Досвід міжнародного співробітництва підрозділів фінансової розвідки провідних країн світу та його інтеграція у вітчизняну практику

Міжнародне співробітництво підрозділів фінансової розвідки (FIU) стає невід'ємною складовою глобальної боротьби з фінансовими злочинами, включаючи відмивання коштів та фінансування тероризму. Основну роль у координації цього співробітництва відіграє Егмонтська група, яка об'єднує національні FIU понад 160 країн світу. Її діяльність спрямована на створення загальних стандартів, забезпечення безпечного обміну інформацією, розвиток новітніх технологій для виявлення фінансових злочинів та проведення навчання для підвищення професійного рівня персоналу FIU.

Завдяки активній підтримці Егмонтської групи країни мають змогу використовувати ефективні та сучасні інструменти для аналізу фінансових потоків, що робить процес розслідувань більш оперативним і результативним.

Інтеграція досвіду провідних країн у національну практику допомагає державам забезпечувати кращий захист фінансової системи, вдосконалювати методи розслідувань і підтримувати високий рівень готовності до нових викликів. У цьому розділі розглянуто ключові напрямки, які Егмонтська група розвиває в контексті міжнародної фінансової розвідки, та їх значення для національних FIU.^{22:14}

Егмонтська група, яка об'єднує підрозділи фінансової розвідки (FIU) понад 160 країн, є головним центром міжнародного співробітництва в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Її діяльність спрямована на вдосконалення механізмів обміну інформацією, підвищення рівня кібербезпеки, розвиток новітніх технологій для аналізу даних, навчання персоналу, а також координацію з іншими міжнародними організаціями. Ключові напрямки, що розвиваються Егмонтською групою та мають потенційне значення для національних FIU, включають:

1. Технічна модернізація обміну інформацією. Егмонтська група інвестує в платформу Egmont Secure Web (ESW), яка забезпечує швидкий, безпечний та захищений обмін інформацією між FIU. Це дозволяє оперативно отримувати критично важливі дані для розслідувань транскордонних фінансових злочинів.

2. Інтеграція штучного інтелекту та великих даних. Організація впроваджує використання аналітичних алгоритмів для автоматизації процесів виявлення підозрілих фінансових операцій. Застосування ШІ та аналізу великих даних дозволяє значно скоротити час на аналіз великих обсягів інформації і виявляти складні схеми відмивання коштів. Посилення кібербезпеки. Егмонтська група розробляє нові стандарти кібербезпеки для захисту даних у системах обміну, аби забезпечити стійкість до кібератак. Це стає критично важливим, враховуючи конфіденційність та чутливість фінансової інформації, що передається між FIU.

2. Розширення доступу до відкритих джерел розвідки (OSINT). Використання відкритих джерел, таких як соціальні мережі, державні бази даних і бізнес-реєстри, дозволяє FIU доповнювати розслідування додатковими доказами щодо фінансової активності підозрюваних. Це значно розширює можливості традиційного фінансового аналізу.

3. Покращення методів збору доказів для судових процесів. FIU за рекомендаціями Егмонтської групи розробляють стандартизовані процедури збору доказів, що підвищує їхню допустимість у судових процесах. Це важливо для підкріплення кримінальних справ, пов'язаних з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму.

4. Освітні програми та тренінги. Організація постійно проводить навчання і семінари для підвищення кваліфікації персоналу FIU. Це спрямоване на покращення навичок аналізу та виявлення підозрілих операцій, а також впровадження новітніх методів протидії фінансовим злочинам.

5. Підтримка національних FIU у створенні ефективних стратегій. Егмонтська група допомагає національним FIU розробляти політики, що

враховують специфічні ризики, з якими стикається кожна країна. Це включає консультації з питань формування стратегій боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму.

6. Розширення співробітництва з іншими міжнародними організаціями. Егмонтська група активно співпрацює з організаціями, як-от FATF, ООН та Всесвітній банк. Це дозволяє забезпечити узгодженість підходів на глобальному рівні та розширює доступ національних FIU до найкращих міжнародних практик.

Завдяки вищенаведеним ініціативам Егмонтська група не лише покращує міжнародне співробітництво у сфері фінансової розвідки, але й надає інструменти та рекомендації, які можуть бути інтегровані у вітчизняну практику.

Міжнародне співробітництво підрозділів фінансової розвідки (FIU) є ключовим елементом глобальної боротьби з фінансовими злочинами, зокрема відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Егмонтська група об'єднує FIU понад 160 країн, надаючи їм можливість спільно розробляти та використовувати новітні підходи до протидії фінансовим злочинам. Поряд із вже встановленими механізмами безпечного обміну інформацією та розвитком нових технологій, існують додаткові аспекти співпраці, які допомагають підвищити ефективність міжнародної взаємодії та зміцнити фінансові системи країн-учасниць.

До таких аспектів належать розробка глобальної мережі раннього попередження про фінансові ризики, ініціативи з регуляторної гармонізації, оцінка ефективності співпраці FIU, підтримка цифрових валют та фінансових технологій, а також тісне партнерство з приватним сектором. Усі ці напрями доповнюють діяльність Егмонтської групи та забезпечують стабільний захист від нових загроз, які постають перед фінансовими системами у світі.

Таблиця 3.2

Основні напрями розвитку та співпраці FIU в межах
міжнародної фінансової розвідки

Напрямок	Опис	Потенційні результати
Глобальна мережа раннього попередження	Обмін інформацією щодо нових фінансових ризиків у режимі реального часу.	Швидше реагування на глобальні загрози, зменшення затримок у розслідуваннях.
Гармонізація законодавства	Вирівнювання національних норм із міжнародними стандартами для спрощення співпраці.	Зниження бар'єрів для міжнародного обміну інформацією.
Оцінка ефективності	Систематичний моніторинг ефективності міжнародної взаємодії FIU.	Покращення механізмів співпраці, адаптація кращих практик.
Відстеження цифрових валют	Інтеграція технологій аналізу блокчейну та інших цифрових фінансових інструментів.	Поліпшення здатності відстежувати рух коштів у цифрових мережах.
Партнерство з приватним сектором	Співпраця з банками, фінтех-компаніями для аналізу підозрілих операцій.	Виявлення та попередження схем відмивання коштів та фінансування тероризму.

Завдяки комплексному підходу до розбудови міжнародної співпраці підрозділи фінансової розвідки мають змогу швидше адаптуватися до нових загроз, підвищувати якість розслідувань і посилювати контроль за фінансовими потоками на глобальному рівні. Впровадження стандартів Егмонтської групи разом із додатковими аспектами співробітництва дозволяє FIU бути гнучкими та ефективними в умовах динамічних викликів фінансового сектору.

Міжнародний досвід співпраці підрозділів фінансової розвідки свідчить про те, що успішна боротьба з фінансовими злочинами вимагає високої гнучкості та інтегрованості в глобальні мережі. Провідні країни, як-от США, Велика Британія та Сінгапур, ефективно реалізували сучасні технології й

організаційні моделі для швидкого виявлення та протидії фінансовим схемам.

Наприклад, британська платформа FIN-NET, розроблена Національною агенцією з боротьби зі злочинністю (NCA), забезпечує ефективний обмін інформацією між фінансовими установами та правоохоронними органами, дозволяючи оперативно реагувати на підозрілі транзакції. Іншим прикладом є впровадження Сполученими Штатами аналітичних інструментів для прогнозування злочинних схем, зокрема використання штучного інтелекту для аналізу транзакцій у реальному часі. Сінгапур активно розвиває цифрову інфраструктуру, зокрема платформу MAS (Monetary Authority of Singapore), яка підтримує прозорість та інтеграцію міждержавного фінансового моніторингу.

Україна, використовуючи досвід цих країн, може посилити спроможність власної фінансової розвідки шляхом адаптації передових технологій для аналізу великих обсягів даних і створення платформ, які сприяли б оперативному обміну інформацією між національними та міжнародними партнерами. Це дозволить ефективніше запобігати фінансовим злочинам та посилити роль України на міжнародній арені у протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Важливу аналітичну основу становлять праці вітчизняних дослідників. Наприклад, у роботі Кротюка В. Л. [29] висвітлюються тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні у контексті світової практики. Також дослідження Першина В. Г. [31] акцентує на впливі міжнародних стандартів на вдосконалення системи протидії легалізації злочинних доходів.

Таблиця 3.3

Сучасні тенденції міжнародного співробітництва підрозділів
фінансової розвідки (FIU) у протидії фінансовим злочинам та їх
інтеграція у національну практику

Напрямок	Опис	Потенційні результати
Розвиток автоматизованих систем раннього виявлення ризиків	Багато країн, зокрема США та Нідерланди, впроваджують автоматизовані системи раннього попередження для відстеження аномальних фінансових потоків. Ці системи базуються на алгоритмах машинного навчання, які аналізують велику кількість транзакцій, визначаючи підозрілі активності в реальному часі.	Системи дозволяють FIU швидше реагувати на потенційні загрози та знижувати кількість фальшивих спрацьовувань завдяки точному аналізу даних. Це підвищує ефективність і зменшує затрати на перевірку.
Інтеграція інструментів транскордонного фінансового моніторингу	Великобританія та Австралія розробили транскордонні системи фінансового моніторингу, які працюють за спільними стандартами і дозволяють проводити автоматизовані перевірки транснаціональних транзакцій з урахуванням законодавства кожної юрисдикції.	Покращує координацію між FIU різних країн, дозволяє швидше реагувати на підозрілі транзакції між країнами, підвищуючи прозорість фінансових потоків.
Створення єдиних платформ обміну аналітичними звітами	Країни ЄС працюють над створенням платформи, де всі національні FIU зможуть обмінюватися детальними аналітичними звітами щодо підозрілих схем. На платформі також є доступ до узагальнених звітів, що допомагає уникнути дублювання інформації.	Дозволяє миттєвий доступ до аналітики інших країн, прискорюючи розслідування та даючи змогу швидше виявляти міжнародні схеми відмивання коштів.
Моніторинг криптовалютних транзакцій та розвиток аналітики блокчейну	Сінгапур і США активно впроваджують аналітику блокчейну для моніторингу криптовалютних транзакцій, що стають популярним інструментом у фінансових злочинах. Цей підхід дозволяє виявляти зв'язки між криптогаманцями та підозрілими фінансовими потоками.	Забезпечує більш прозорий моніторинг криптовалют, дозволяє відстежувати анонімні транзакції та виявляти джерела фінансування нелегальних операцій, таких як відмивання коштів.

Міжнародне співробітництво підрозділів фінансової розвідки (FIU) стає критично важливим у сучасній боротьбі з фінансовими злочинами, зокрема з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму. Провідні країни впроваджують автоматизовані системи раннього виявлення ризиків, створюють транскордонні системи моніторингу, використовують інструменти

блокчейн- аналізу для моніторингу криптовалют та посилюють обмін аналітичними звітами через єдині платформи. Важливу роль у цьому процесі відіграє Егмонтська група, яка сприяє розробці новітніх технологій для FIU, підвищенню безпеки обміну інформацією та ефективності транскордонного співробітництва. Інтеграція цього міжнародного досвіду в національну практику допоможе Україні покращити рівень захисту фінансової системи, підвищити ефективність розслідувань та оперативність реагування на нові виклики, що постають перед фінансовим сектором країни.

Висновки до розділу 3

Аналіз напрямів вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями свідчить про необхідність активного зміцнення зв'язків з глобальними та регіональними партнерами. Виконання рекомендацій FATF, розвиток професійних навичок співробітників через навчальні ініціативи та посилення взаємодії з міжнародними партнерами, такими як Група Егмонт та Інтерпол, забезпечать ефективний обмін інформацією та підтримку у сфері протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Впровадження сучасних технологій, адаптація до новітніх стандартів ЄС, розширення доступу до міжнародних платформ, а також активна співпраця з приватним сектором сприятимуть посиленню ефективності національної системи фінансового моніторингу. Це дозволить Україні відповідати глобальним AML/CFT стандартам та підтримувати стабільність фінансової системи.

Міжнародне співробітництво підрозділів фінансової розвідки (FIU), спрямоване на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, має вирішальне значення для забезпечення стабільності та безпеки глобальних фінансових систем. Егмонтська група, об'єднуючи FIU з понад 160 країн, активно сприяє розвитку інструментів, що дозволяють здійснювати ефективний обмін інформацією, вдосконалювати методи аналізу фінансових потоків та підвищувати рівень кібербезпеки. Враховуючи постійну еволюцію фінансових злочинів, використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект і блокчейн, є критично важливим для швидкого виявлення підозрілих транзакцій та запобігання схемам відмивання коштів.

Завдяки цим ініціативам, країни можуть не тільки зміцнювати свою фінансову безпеку, але й ефективно співпрацювати на міжнародному рівні, що особливо важливо для виявлення та протидії транснаціональним злочинним схемам. Україна, адаптуючи міжнародний досвід і технології, може значно

підвищити ефективність своєї фінансової розвідки, забезпечити більшу прозорість фінансових потоків та підвищити рівень своєї інтеграції в глобальну систему фінансового моніторингу. Це дозволить країні не лише зміцнити національну фінансову безпеку, але й ефективно боротися з глобальними фінансовими загрозами.

ВИСНОВКИ

Фінансовий моніторинг є важливим інструментом у запобіганні відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та забезпеченні фінансової безпеки держави. Завдяки комплексним заходам, які включають виявлення підозрілих транзакцій та контроль за фінансовими операціями, фінансовий моніторинг сприяє прозорості фінансової системи. Важливість цього інструменту полягає не лише в попередженні фінансових злочинів, але й упідтримці стабільності та безпеки економіки.

Україна, впроваджуючи міжнародні стандарти та співпрацюючи з такими організаціями, як FATF, MONEYVAL та Egmont Group, значно покращила свої механізми протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Проте, процес адаптації національного законодавства до міжнародних норм ще триває. Міжнародний досвід і практика, особливо відмінності між європейськими та американськими моделями фінансового моніторингу, можуть слугувати о Уході аналізу типологічних досліджень та співпраці українського підрозділу фінансової розвідки з міжнародними організаціями встановлено, що відмивання коштів залишається серйозною проблемою як в Україні, так і на міжнародному рівні. Використання злочинцями різноманітних методів, таких як офшорні компанії, криптовалюти, фіктивні схеми з ПДВ, незаконний імпорту і експорт, а також фінансові операції через підставні компанії, створює значні загрози для економіки та державного бюджету.

В Україні особливо поширеними є схеми ухилення від сплати податків через "скрутки", продаж необлікованої готівки та використання професійних мереж для конвертації коштів. Це призводить до значних втрат державного бюджету та потребує посилення фінансового моніторингу, контролю за податковими надходженнями й удосконалення законодавства.

Держфінмоніторинг продемонстрував значні результати в боротьбі з відмиванням коштів, активно співпрацюючи з міжнародними організаціями,

включаючи FATF, Egmont Group та інші. Зростання кількості виявлених підозрілих фінансових операцій і матеріалів, переданих правоохоронним органам, свідчить про ефективність цього підрозділу.

Для подолання викликів, пов'язаних із відмиванням коштів, необхідно:

1. Посилити міжнародне співробітництво, зокрема в обміні інформацією між фінансовими розвідками різних країн.
2. Підвищити прозорість фінансових операцій.
3. Розвивати аналітичні інструменти для виявлення нових типологій.

Загалом, інтеграція національних зусиль із міжнародними ініціативами сприятиме зниженню масштабів фінансових злочинів та покращенню фінансової безпеки держави.

Напрями вдосконалення співпраці Держфінмоніторингу України з міжнародними організаціями передбачають зміцнення зв'язків із глобальними та регіональними партнерами для ефективної боротьби з відмиванням коштів (AML) та фінансуванням тероризму (CFT). Це включає активну участь у міжнародних ініціативах, обмін інформацією з фінансовими розвідувальними органами (ФУО) інших країн, впровадження рекомендацій FATF, проведення спільних навчань і консультацій.

Стратегічний план Егмонтської групи (EG) на 2022-2027 роки передбачає посилення глобального охоплення, ефективного обміну інформацією та розвитку потенціалу ФУО. План спрямований на консолідацію ролі EG у боротьбі з AML/CFT, підвищення ефективності її членів та адаптацію до нових умов.

Для вдосконалення співпраці України необхідно забезпечити безпечний обмін даними через сучасні технології, такі як Egmont Secure Web (ESW). Також варто розвивати співпрацю з FATF, Інтерполом, та іншими організаціями щодо протидії кіберзлочинності, зловживання віртуальними активами й незаконною діяльністю некомерційних організацій. Освітні ініціативи у сфері протидії торгівлі людьми, створення шаблонів угод про взаєморозуміння, а також модернізація нормативних документів допоможуть

Україні ефективніше впроваджувати міжнародний досвід. Нові напрями співпраці включають:

1. Розширення обміну інформацією між ФУО. Забезпечення відповідності стандартам Egmont Group та впровадження ESW для захищеного обміну даними.
2. Аналіз ризиків і тенденцій у сфері AML/CFT. Розробка проектів у співпраці з FATF та Інтерполом щодо кіберзлочинності, віртуальних активів і санкцій.
3. Створення шаблонів для багатосторонніх угод. Шаблони MoUs спростять обмін інформацією між ФУО та правоохоронними органами.
4. Співпраця з міжнародними організаціями. Взаємодія з UNODC, ECOFEL та іншими партнерами допоможе боротися з торгівлею людьми та сучасним рабством.

Україна має впровадити інноваційні технології, розширити доступ до міжнародних фінансових платформ, як-от SWIFT, адаптувати законодавство до європейських стандартів, співпрацювати з приватним сектором і ініціювати програми з міжнародними академічними інституціями.

Егмонтська група об'єднує понад 160 ФУО, сприяючи створенню стандартів, безпечному обміну інформацією, розвитку технологій і підвищенню професійного рівня персоналу. Підтримка EG дозволяє країнам аналізувати фінансові потоки з використанням сучасних інструментів, що забезпечує оперативність і результативність розслідувань.

Інтеграція міжнародного досвіду у національну практику України може бути реалізована через:

1. Використання інноваційних технологій. Застосування машинного навчання для аналізу транзакцій та виявлення підозрілих операцій.
2. Розширення доступу до платформ. Доступ до SWIFT допоможе ідентифікувати складні схеми відмивання коштів.
3. Партнерство з академічними установами. Участь у навчальних

програмах покращить експертність українських фахівців.

4. Виконання вимог FATF. Виконання рекомендацій FATF підвищить довіру міжнародних партнерів і ефективність протидії фінансовим злочинам. Посилення співпраці України з міжнародними організаціями дозволить зміцнити національну безпеку, підвищити ефективність протидії фінансовим злочинам та інтегруватися у глобальну фінансову систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глущенко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія. Київ : УБС НБУ, 2014. 386 с.
2. Іванченко В.В. Фінансовий моніторинг: теорія та практика. Київ: Видавництво Наукова думка, 2018. 320 с.
3. Мельник О.О. "снови фінансового моніторингу. Харків: Видавництво Ранок, 2019. 284 с.
4. Петрова С. І. "Фінансовий моніторинг у системі економічної безпеки". Львів: Видавництво Парадигма, 2020. 350 с.
5. Горбунов А. М. Горбунов А. М. "Інформаційні технології у фінансовому моніторингу". Дніпро: Видавництво Ліра, 2021. 298 с.
6. Черненко О. В. "Нормативно-правова база фінансового моніторингу". Одеса: Видавництво Фенікс, 2018. 275 с.
7. Ковальчук Л. І. "Фінансовий моніторинг: боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму". Полтава: Видавництво Полтавський університет економіки і торгівлі, 2019. 310 с.
8. Сидоренко Н. П. "Міжвідомча співпраця у фінансовому моніторингу". Черкаси: Видавництво Віват, 2020. 260 с.
9. Дубровський В. В. "Державне регулювання фінансового моніторингу". Вінниця: Видавництво Універсум-Вінниця, 2021. 340 с.
10. Левченко А. С. "Аналітичні методи у фінансовому моніторингу". Житомир: Видавництво Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.
11. Бондаренко І. М. "Міжнародні стандарти фінансового моніторингу". Ужгород: Видавництво Говерла, 2020.
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та

фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 №361- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

13. Committee on Payments and Market Infrastructures. Distributed ledger technology in payment, clearing and settlement, URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d157.pdf>

14. Офіційна сторінка ФАТФ URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>

15. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН), URL: <https://www.un.org>.

16. Офіційний сайт FATF, URL: <https://www.fatf-gafi.org>.

17. Офіційний сайт MONEYVAL, URL: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>.

18. Офіційний сайт Інтерполу, URL: <https://www.interpol.int>.

19. Офіційний сайт Європолу, URL: <https://www.europol.europa.eu>.

20. Офіційний сайт Егмонтської групи, URL: <https://egmontgroup.org>.

21. Офіційний сайт Євроюсту, URL: <https://www.eurojust.europa.eu>.

22. "Конвенція Ради Європи про боротьбу з відмиванням доходів від злочинної діяльності"

23. Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (Moneyval). Звітність і роль України в інтеграції до міжнародної системи. Доступ: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>.

24. Державна служба фінансового моніторингу України. (2021). Типології виявлення та дослідження схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму за результатами діяльності Державної служби фінансового моніторингу України у 2020 році.: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20of%20the%20SFMS/UKR_Typology_2021_26_05.pdf.

25. Співробітництво з міжнародними організаціями щодо обміну інформацією для протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Доступ: <https://egmontgroup.org>

26. Історичний огляд початку боротьби з відмиванням грошей у США та розвиток міжнародної торгівлі наркотиками

27. Віденська конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, 1988 р. (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988).

28. Рекомендації FATF (Financial Action Task Force) щодо інтеграції законодавства України до міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму

29. Кротюка В. Л. Тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні та світова практика. Правові новели, 2020, 199. URL: http://www.legalnovels.in.ua/journal/10_2020/10_2020.pdf#page=199

30. Кучмій Т. О. Особливості проведення фінансових розслідувань: міжнародний аспект та можливість імплементації. ВЧЕНІ ЗАПИСКИ, 2020:159

31. Першин В. Г. Стандарти міжнародної фінансової спільноти в сфері протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму. Публічне право, 2018, 1: 60-67.

32. Пономаренко В. С. Вплив державного регулювання і нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи фінансового моніторингу України / В. С. Пономаренко, Н. М.

33. Внукова, О. М. Колодізев та ін. // Financial and credit activity: problems of theory and practice. - 2019. - Vol. 2. - No 29. - P. 419 – 429.

34. Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року: Наказ Міністерства фінансів України від 17.01.2022 № 16. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf> (дата звернення: 21.08.2022)

35. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдженню зброї масового знищення: Закон України № 361-IX від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

36. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF): Постанова Кабінету міністрів України і Національний банк України від 28 серпня 2001 р. № 1124. Документ 1124- 2001-п, поточна редакція – Редакція від 20.04.2004, підстава – v3846500-04. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.08.2022)

37. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. Методологія з оцінки відповідності рекомендаціям FATF та ефективності систем протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму правила та процедури 5-го раунду взаємних оцінок комітетом MONEYVAL.

URL:<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>

38. Смагло О. В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Фінанси, банківська справа та страхування. 2021. Вип. 26. С. 26-28

39.. Уткіна М. С. Фінансовий моніторинг як один із засобів протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Юридичний науковий електронний журнал, 2020, 7: 292-295.

40. Фінансова розвідка України. 20 років розвитку та звершень: Збірка матеріалів з нагоди 20-річчя з дня створення Державної служби фінансового моніторингу України - К., 2022. – 158 с.

41. Халін О. В. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 244 с.

42. Хмелюк А.А. Фінансовий моніторинг : суб'єкти та об'єкти в Україні. Науковий вісник Національного університету ДПС України(економіка, право). 2014. С. 174–180.

43. Часова Т.О. Використання фінансового моніторингу під час розслідування злочинів у сфері економіки. Часопис Київського університету права. 2020. Вип. 2. URL: [10.36695/2219-5521.2.2020.74](https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2020.74)

44. Директива про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (91/308/ЄЕС) URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_148

45. Другий Звіт про прогрес разом та переоцінка рейтингів України, затверджено MONEYVAL за результатами 2-ї Міжсесійної консультації (м. Страсбург, 22 травня – 10 липня 2020 року). URL: <https://fiu.gov.ua>

46. Дяченко О. П. Імплементація міжнародних стандартів у напрямку вдосконалення механізму державного регулювання процесів протидії розвитку тіньової економіки в Україні. 2018. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/2081>

47. Єлисеєва О. Моніторинг як метод інформаційно-статистичного дослідження стану виробничо-економічних систем. Економіст. 2007. № 2. С. 58–60.

48. Закірова С. Фінансовий моніторинг в Україні: реальні та міфічні загрози для бізнесу і громадян. Громадська думка про правотворення. 2020. № 10 (195). С. 15–25. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/10.pdf>.

50. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму 2019. URL: <https://finmonitoring.in.ua/NRA2019.pdf>

51. Звіт ФАТФ. Можливості та виклики нових технологій для ПВК/ФТ, Париж, Франція. URL: <https://www.fatfgafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/opportunities-challenges-newtechnologies-aml-cft.html>

52. Еґмонтська група. Щорічний звіт Еґмонтської групи за 2022–2023 роки. <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2024/07/2022-2023-Egmont-Group-Annual-Report.pdf>.

53. Державна служба фінансового моніторингу України. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2021 рік.
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2021ukr.pdf>

54. Державна служба фінансового моніторингу України. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2022 рік.
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>

55. Державна служба фінансового моніторингу України. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2022 рік.
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>